

A Franklin-Társulat kiadásában Budapeston megjelent és minden könyvtárunknál kapható:
A huszadik század szociál-politikájának történelme.
 Irta Kráhlitz Lajos.
 Ára fizetve 80 kr.

Guerlain Parfumerie française de Luxe
 Le monde élégant et fashionable de Paris se sert :
 Eau de Cologne Impériale, sapeet, savon spécial;
 Crème de Fraîche et Fond de Cypria pour le teint;
 Extraits pour le mouchoir et le vaporisateur. Jicky, Belle France, Alcoolat de Rose pour les cheveux.

15, RUE DE LA PAIX, PARIS

Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Uj rendszerű pénztári jegyeink cheque alakban

4%-ot kamatoznak (adómentesen);
 a betéti könyvecskék új nemeként jelentkeznek;
 sok irányban előnyöket biztosítanak az eddigi betéti könyvecskék és a régi rendszerű pénztári jegyek felett.

Azon intézetek és cégek száma, melyek kijelentették, hogy ezen pénztári jegyek tökéletesen megfelelnek az igényeiknek, az eddigi pénztári jegyekkel szemben, az eddigi pénztári jegyekkel szemben, az eddigi pénztári jegyekkel szemben, az eddigi pénztári jegyekkel szemben.

Elfogadjuk egyébként betéteket 4%-ra

betéti könyvecskék mellett, régi rendszerű pénztári jegyek ellen és folyó számlára (cheque-számlára) is.

Váltóüzletünk elfogad megbízásokat értékpapírok vásárlására és eladására és felvilágosításokkal szolgál minden a bankügyletek körébe tartozó kérdésben.

Tékeelhelyezésre ajánljuk a

Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja 4 1/2%-os adómentes zálogleveleit és községi kötvényeit

napi árfolyam mellett.

Fiók: Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank r.t.
 VI. Podmaniczky-u. 2. V. Nádor-utca 4. sz.
 VI. Teréz-kört 2.

WEINWURM ANTAL
 fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3,
 készít mindennemű czinkedezésű dűcöt, autotypia, phototypia, chemigraphia és autotypia utján. Alaprajzok, térképek, halozatok fotolitografiái úton a legújabb nyosokban sokszorosítottak. Külön berendezés házon kívül való fényképfelvételekre.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár

rendes közgyűlését

f. évi február hó 21-én d. n. 4 órakor központi osztályában (V. Dorottya-utca 4. sz. alatt, saját épületében) tartja, melyhez a t. cz. részvényesek, az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében, tisztelettel meghívának.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal, s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megszavazása.
2. Az alaptörke felemelése, ebből kifolyólag.
3. Az alapszabályok 4. §-ának módosítása.
4. Öt felügyelő-bizottsági tagnak választása, három évré.

Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében, legkésőbb 1894 december hó végeig saját nevükre irt részvényeiket legkésőbbben 3 nappal a közgyűlés előtt a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V. Dorottya-utca 4. szám, vagy II. fő-utca 2. szám) letenni; ugyanott a megvizsgált 1894. évi zárszámadások és a felügyelő-bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében átvethetők.
 Budapest, 1895. évi február hó 4. é.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

Előfizetési ár ¼ évre (6 fűzet) 1 f. 80 kr. ½ évre (12 fűzet) 3 f. 60 kr. Egy évre (24 fűzet) 7 f. 20 kr. Bérmentes küldéssel.	SZALAY-BARÓTI A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE.	FELTÉTELEK GYŰJTŐKNEK 6 előfizető után a teljes mű ingyen 5 " " 50 fűzet 4 " " 40 " " 3 " " 30 " " 2 " " 20 " "
Milleniumra teljes lesz Megjelenik 65 FÜZETBEN Kéthetente egy fűzet 30 kr.-ért.	LAMPEL RÓBERT (WODIANER FÉS FIAI.) cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadása. BUDAPEST, ANDRÁSSY UT 21.	A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA nagy jutalmával kitüntetve 600 nál több illusztrációval MELLÉKLETEKSEL.

Fenti mű pompás díszkötésű 4 kötetben is fog felválni a köztudatba, megjeleni és a kötetes kiadás, melynek teljes ára 30 forint havi 1 forintot részletfizetésre is kapható. Ügynekök által való megrendelés esetén különösen kikötendő, hogy csak a 4 kötetben teljes Szalay-Baróti-féle «A Magyar Nemzet Története» kívánatik.

Leltározás alkalmából kimustrált, kész

női, férfi és gyermek fehérművek

legjobb anyagból készített, szolid varrásu árak

bámulatos olcsó áron
 (az érték mintegy negyedének leengedésével) kaphatók.
 6062 Ezen

menyasszonyi kelengyék
 beszerzésére kínálkozó, kiváló előnyös alkalmat a t. cz. hölgyközönség becses figyelmébe ajánlják

Kunz József és Társa
 m. kir. szab. nagykereskedők és fehérmű-gyárosok
 Budapest, V., Deák Ferencz-tér 1.

Nem a reklámnak, hanem a sok ezer ember általi személyes továbbajánlásnak, — a kik a
Richter-féle Tinct. capsic comp.-t
 (Horgony-Pain-Expeller)
 az utolsó 25 évben jó sikerrel használták, — köszönheti ezen igazán biztos hatású háziaszer nagy elterjedését és általános kedveltségét. Ki a Tinct. capsic comp.-t (Horgony-Pain-Expeller) készítené, csiszolná (tagszaggatásnál), keresztcsontfájásnál, fej- és fogfájásnál, csípőfájdalomnál, fájdalemszállapító bodörzőlésként alkalmazta, abból egy üveget mindig készletben fog tartani, hogy azt meghűlésekkel is, mint leveztető, elhárító szernek alkalmazhassa. Ezen rég jónak bizonyult háziaszernek ára igen olcsó, tudniillik 40 kr., 70 kr. és 1 frt. 20 kr. üvegenként. — Kapható a gyógyszerárakban; Budapeston **Török József** gyógyszerésznél. — Csak a „Horgony” védjeggyel ellátott üvegek elfogadandók.
 Richter-féle gyár Rudolstadtban, Thüring.

8. SZÁM. 1895. BUDAPEST, FEBRUÁR 24. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fizetve — 6 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. fizetve — 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— fizetve — 2.50
 Külömlő előfizetésekre a postaiag meghatározott vitellől is eszolandó.

ALBRECHT FŐHERCZEG.

1817—1895.

URALKODÓ-HÁZUNKNAK ismét nagy halottja van. A Habsburg-Lothringeni családnak ez idő szerint legidősebb tagja, királyunk Ő Felségének szeretett nagybátyja, monarkhiánk hadseregének nagy múltú fővezére és főfelügyelője, **Albrecht** főherczeg hunyta le örök álmra szemét. A monarkhia két államának népei mely megilletődéssel és részvétellel értesültek e gyászos esetről, s mindenki ószintén óhajta, hogy sok megpróbáltatáson átment királyunk erős lélekkel viselhesse el ezt a csapást is.

Magyarország közérzetét bizonyára tökéletesen eltalálta s hiven tolmácsolta képviselőházunk elnöke, Szilágyi Dezső, midőn az agg főherczeg halálát következő, általános helyesléssel fogadott szavakkal jelentette be törvényhozásunk előtt: «Tisztelt ház! Szomorú kötelességet teljesítetek, midőn a miniszterelnök úrtól vett értesítés alapján Albrecht főherczegnek, a magyar főrendiház tagjának és közös hadseregünk ez idő szerint egyedüli tábornagyjának elhunytát jelentem. A gondviselés a főherczeget félszázadot meghaladó közszolgálat után szőlította őseihez. E hosszú pályára fáradalmas munka és az odaadó kötelességteljesítés pályája volt. És közös hadseregünk körüli gazdag érdemei és a harci téren aratot ama fényes sikerekért, melyek immár a történet körébe tartoznak, nem mülo dicsőség fűződik nevéhez. Emlékének bár nem oly ragyogó, de egyenlően maradandó vonását fogja képezni magánéletének nemes, igénytelen egyszerűsége, melylyel ritka bőkezűséggel gyakorolt jótékony-sága oly méltóan egyesült. E gyász-ememény alkalmából, t. ház, javaslatom az: határozza el a ház, hogy első sorban Ő Felségét, legkegyelmesebb unukat ért eme veszteség felett a ház fájdalmas részvétének tiszteletteljes kifejezését jegyzőkönyvbe iktatja és az elnökséget megbizza, hogy a ház érzelmeinek

kifejezését hódoló tisztelettel a trón színe elé juttassa.»
 Albrecht főherczeg, ki 78 évre terjedt életét e hó 18-án Areóban levő üdülő villájában végezte be, 1817 aug. 3-án született. Első gyermeke volt a híres «asperni győző»-nek, Károly főherczegnek és nejeinek, Henriette Nassau-weilburgi herczegnőnek. Gyöngye alkati gyermek volt, s ezért anyja inkább a polgári élet számára kívánta volna nevelni; de atya és a család tekintélyesebb tagjai kívánságára katonának neveltetett. Még csak 13 éves volt, mikor 1830-ban a 44. ezredhez ezredessé neveztetett ki. Ezt azonban édes anyja nem érte meg, mert egy évvel előbb meghalt. További nevelése és

képezetése atya vezetése alatt történt, kil főleg katonai dolgokban egész életén át mesterének tekintett. Húsz éves korában a 13-ik (akkor Wimpfen) gyalogezredbe lépett gyakorlati szolgálatra mint 2-ik ezredes és zászlóalj-parancsnok, két évvel később pedig — hogy a lovassági szolgálatot is megtanulja — a 4-ik vészes-ezredhez tételt át. Majd külön küldetésben Porosz- és Oroszországba útazott s három hónapi ott időzése alatt sok nagy csapatgyakorlatnál volt jelen. 1840-ben Grécza helyezetett mint vezérőrnagy. E minőségében kétszer vett részt az Olaszországban tartott nagy hadgyakorlatokban, melyeknek intézésébe gr. Radeckzy altábornagy személyesen vezette be. 1843-ban altábornagygyá lépett elő s a morva-sziléziai fővezérlethez osztottat be adatlusnak, mely állásában már ömállóan is megkezdte a hadgyakorlatok vezényletét. 1845-ben Alsó- és Felső-Ausztria s Salzburg katonai parancsnokává neveztetett ki s ő egész tevékenységét a vezénylete alatti csapatok, különösen a bécsi helyőrség kiképzésére fordította, külön utasítást dolgozván ki e célra. 1844 május 1-én lépett házasságra, nőül venén Hildegarde bajor királyi herczegnőt, I. Lajos király leányát, ki szeretetreméltóságával és nagy szívjóságával nemcsak férjét tette boldoggá, hanem az egész uralkodó-családot meghódította.

E házasságból, melyet a herczegnő halála 20 év múlva, vagyis 1864 tavaszán megszakitott, három gyermek született: **Mária Terézia**, Filöp württembergi herczeg neje, **Károly Albert**, ki csak másfél évig élt, és **Matild** főherczegnő, ki ifjúsága legszebb virágában, 1867 jún. 6-án, egy szerencsétlen baleset áldozata lett, egy ünnepély alkalmával könnyű ruhája meggyúlt, s a fiatal főherczegnő az égési sebek következtében nagy kínok közt meghalt.

Albrecht főherczeg 1848-ban részt vett a Piemont elleni háborúban s kiváló bizonyosságait adta úgy személyes bátorságának, mint nagy katonai képzettségének. 1849-ben

ALBRECHT FŐHERCZEG.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMA NYOK szabadalmazását esz-közi mind. államban Réthy János nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája, Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.	Eisenschiml és Wachtl Budapest, Váci utca 12 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62. Legnagyobb raktár mindennemű fényképezési gépek és készülékekkel. Alapítva 1856. — Többször kinttette. Árjegyzékek ingyen és bérmente. U! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.	Hirdetések elfogadtatnak a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., egyetem-utca 4. sz. a.	Ujdonságok remek szép csipke fűzős-ben. Csipke-gallérok, jabottok, színházi fejkötők, val. francia le-gyezők, díszkötények. Pfeiffer Dezsőnél, Váci-utca 22. Nemzet: szálloda épületében.
GERŐ ADOLF cipész-mester. BUDAPEST, V., Fűrdő-utca 2. sz. Ajánlja készítményeit fájós lábakra.	Hirdetések felvétetnek a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.	„Toronyórák” palota, lakánya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be Mayer Károly L. I. m. állami kedvezm. gőz-órágyára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Köpez árjegyzék, költségjegyz. bérm.	Helyiség-változtatás. Van szerencsénk a t. cz. közönségnek tudtára adni, hogy tiszti helyiségünket Teréz-körút 5. sz. alá helyeztük át. Mély tisztelettel Ohm és Simon.

az ő hadosztálya szolgált elővédül Radetzky hadtestének. E hadjáratból különösen Novarához és Mortarához fényes emlékei fűződnek Albrecht főherceg hősiességének.

1851 szeptember 21-én a 3. hadtest parancsnokává s egyszersmind Magyarország katonái és polgári kormányzójává nevezetett ki, mely állásában közel kilenc év maradt. Ez évek hazánkra és nemzetünkre nézve az elnyomatás évei valának. Albrecht főherceg kormányzói működését egészen a hadi jogra alapítá; mindazáltal semmi tekintetben sem mondható, hogy Haynau nyomain járt volna. Nem ő nem zsarnokoskodott, annál kevésbé kegyetlenkedett; csak Magyarország önállóságáról, függetlenségéről nem akart tudni. Ahhoz a politikai irányhoz hajlott, mely Magyarországot az egységes osztrák birodalomba akarta beolvasztani, s e célból rajta volt, hogy a nemzetet, első sorban a főnemességet megnyerje, de a budavári kormányzó palota nagyon csöndes maradt. A főúri körök, az előkelőségek távol maradtak, s a kormányzó udvarában csak néhány ó-konzervatív, az udvarral régi összeköttetésben álló család s a katonai meg a hivatalos világ szokott megfordulni. Az 1859-iki külföldi bonyodalmakkal, a fenyegető francia-olasz háborúval következett be az abszolút politikai rendszer teljes összeomlása, s Albrecht főherceg is megszűnt kormányzó lenni. 1860-ban magyar kormányzó állásától saját kérelmére fölmentetvén, a monarchia különböző részeiben levő csapatok felügyelőjévé, még ugyanazon év októberében az Olaszországban levő 8. hadtest parancsnokává nevezetett ki. 1866-ban ismét Olaszországban küzdött s főrése volt a Custozza melletti győztes csata kivívásában, melynél a Bujanovich ezredes vezénylete alatt álló magyar huszárság nagy vitézséggel harcolt, a mely győzelem azonban, mint tudva van, nem gátolhatta meg az olasz birtokok elvesztését. A főhercegnek oda kellett hagynia a «déli hadsereget» s az «éjszakihoz» kellett sietnie, melyet július 2-án Königrätz és Sadova mellett a poroszok megverték. Július 13-án már Bécsben volt s a poroszok előnyomulása ellen a Duna mentén 200,000 főnyi védő vonalat szervezett; de erre már nem lett szükség, mert júl. 26-án a béke megkötöttet Nikolsburgban.

A háború után Albrecht főherceg a monarchia hadseregének főparancsnokává, majd főfelügyelőjévé nevezetett ki s azóta mint egységes tábornagy minden erejét és törekvését, sőt részben roppant javainak jövedelmeit is a hadsereg tökéletesítésére fordította. Volt érzeke és hajlama minden haladás iránt; csak egyfajta nem tudott megvalni, a hadsereg hagyományos szellemétől. Egész életét egyenruhában töltvén, a hadsereget tekintette családjának, mindenének. Szigorú parancsoló s rendet követelő volt; de más részről atyailag viseltetett igen sok esetben alárendeltjei iránt. Egész megindultan fogadta, mikor 1877-ben katonáskodása ötvenedik, 1887-ben pedig hatvanadik évfordulóját fényesen megünnepelelt.

Mint nagy föld- és gyárbirokos a legmondosabb és legkiválóbb gazdák közé tartozott. Hazánk határain is nagy híri pl. a magyaróvári és bélyei uradalma, melyek a mintagazdaságok közt is példaszertiek s melyeket majdnem kivétel nélkül magyar tisztai személyzet kezel. E mintagazdaságok külön fényes csarnokkal emeltek az 1885-iki országos kiállítás díszét.

Hazánkban újabban is megfordult koronkért Albrecht főherceg, de leginkább csak hivatalos minőségben. Az 1893 őszén tartott községi hadgyakorlat alkalmával történt fejedelmi találkozáson is jelen volt. Ez a találkozás

szolgált alkalmul, hogy a német császár porosz tábornagygyá nevezte ki.

A múlt őszszel már gyakran gyöngékedett; de betegségbe csak a múlt jan. 19-én esett, mikor ugyancsak Arcóban rokonának, az utolsó nápolyi királynak a temetésén megjelent. Ekkor meghült s tüdőgyuladást kapott, mely aztán végzetessé is lett rá nézve. E hó 18-án délben hunyt el csöndesen. Nyugodjék békével!

CARCER MAMERTINUS.*

«Lejebb még egy lépcsőt!» — szolt vezetőm és lenn A jégheideg börtön fenekét elértem. Magyarózsa tompan visszabúgó hangon: «Itt e szörnyű helyen itt a drága szent nyom Látható egy kövön . . . Péter pihent rajta; A kő puhán enged, párna lett alatta.

Pokoli sötétben mennyei világra Negyven rabot vezet; békő, bilincs h'jába Kőti testük falhoz, — főlzárnál a lelkük, A megnyilatkozott ég ragyog felettük. És kik tikkadt ajkkal ottan elpedtek, Buggyanó forrásból keresztvizet nyertek.

Ódább az éhségtől zesztelt el Jugurtha, Alatta volt ásva a börtönök kútja. «Hídeg fűrdőt adtak!» . . . mondá merész daccezal S világmegvetéssel s iszonyú mód meghal; Catilina népe ide került végre — Míg fenn Róma mulat — le a börtönéjére.»

Míg vezetőm beszélt, én föltekintettem. Mélységes kűtkáva torka nyílt felettem. A forrás kiszáradt, bűnnek és szentségnek Nyomait kiszélve, rajjal az emlékek Agyamba nyomultak, emléki a multnak Kábítón, szédítőn toltultak . . . toltultak.

Főlépül a forum: oszlopos templomok Áldozati fűstje terjeszt szét illatot. Hajóroncsból készült rostrán** zeng a szózat, Körülzajgó árral roncsát a hajóknak Morajló nép zúgja . . . No hát szemből mondja Jugurtha, mint hirdet, hogy eladé Róma.

A haragvó tenger áradása támad, A haragvó népek támadása árad S akad még római, rabiszjon Jugurtha És koronás fejét fölemeli újra Diadalmos Róma . . . de majd a vérbe fúl, A testvérháború vak tüze lángra gyúl.

Hajóroncsból készült rostrán zeng a szózat, Körülzajgó árral roncsát a hajóknak Morajló nép zúgja . . . «Catilina távoz.» Róma tántorog már az örvény sodrához. Előbb eladó lett, azután lett préda, Kit kirabol, pusztít az utolsó ezéda.

Főlemeli fejét a császári Róma; Csupa fény, gazdagság, ünnepi szín, pompa. S most e világ hol van? Széttörve, romokban, Itt e börtön mélyén . . . e kút ólén ott van! S a szent nyom, mit azzá az eleven hit tett, Örök igazságot, tanulságot hirdet:

Hogy lehull a világ ékes koronája, Töviskoszorú lesz világ glóriája S feltörő forrása sötét börtönéjének Örök tiszta tükre a mennyei fénynek. Szomjú lelkek örök, éledető habja Fölbugoz, csörgödez békét, enyhét adva.

* A *Carcere Mamertinus* nagy történelmi emlékekről híres börtön, melynek eredete visszanyúl a régi római királyság idejébe. Fekszik a forum északnyugati szegletén; ma a San Ginseppe de Faligami templom áll felette. Olyan alakú mint egy kűtkáva, melynek felső kerek nyílása bepillantást enged a tulajdonképeni börtön mélyébe, melynek fenekén egy kiszáradt kűtkamencze látszik. Elhöz fűződik az a megkapó legenda, melyről e költemény szól. E legenda elbeszéli, hogy Péter és Pál itt voltak elzárva és az ismét csodamódon felbukkanó forrás vizével keresztelték meg a két porkolábót, Processust és Martinianust negyven fogolyval együtt, kiket megtérítették. Ugyan e helyen lettek volna elzárva Jugurtha és a Catilináriusok. E két hagyományt köti egybe e költemény, mint a hogy lelkemben egy hangulathoz olvadt össze a pogány és a keresztény Róma megható emlékei. H. I.

** Rostra = hajó-orrból szerkesztett szószék.

Pusztulásnak mélyén, fürtelem legalján azug fény kihaltan csodásan fakadván, Világok romjával elborítva mélyen, Bűnösök tanyáján, sötét zordon éjben, Csillanj meg oh szent víz, világod újíts meg, Nyujtsd itálát, enyhét halhatatlan hitnek.

HEGEDŰS ISTVÁN.

ESTHARANG.*

Irta gróf Csáky Albinné.

Alföldi nagy, mohlepte fedelű alacsony fehér ház oszlopos tornáczán ül egy megtört alak. Nem annyira az évek, mint a bánat súlynyomja őt; szellemes, finom vonásu arczán, széles, nyílt homlokán mély barázdákat vont a gond, szemének élénk fényét lemondó méla bú fátyolozza. Letűnt régen már a nap nagy izzó golyó gyánát a végtelen síkság legszélső vonala alá, fehères szürkületben úszik a róna, rég haza tért már a legelőről a csorda, bögve kért kapunyitást minden tehén a maga háza előtt; pihen immár állat és bójár. Csend. Mélységes csend uralkodik a nagy mezőváros fölött, csak néhanéha szólal meg a Körös mentén fekvő házak valamelyikéből egy-egy kakas kukorikolása vagy eb csaholása; ez aztán házról-házra tova megy, mint a visszhang, míg a távolban az utolsó háznál el nem hal, — s uralkodik újból a régi némaság.

Enyhe, lanyha őszi est; — a nap folyamán esett volt, nedves illatot terjeszt a ház melletti nagy szilfa meg vén jegenye számos lehullott levele; — visszazáll ez illatban az eltűnt tavasz és nyár ragyogó emléke, — visszazáll, — de nem kísért; csak búval, névtelen, mély búval tölti el a lelket, mint *mindennek* emléke, mi volt, szép volt, édes volt, — de volt, s nem lesz soha többé . . .

De nem lesz-e többé soha? . . . Tavaszai lány fuvalom új életre, új ifjúságra, új pompára költi mind a zárt száraz rügyeket, új erőt adnak a jövőndő új növényzetnek. Igen! — a természet megújul, — de az ember?!

Mily fényes, mily boldog, mily dédelgetett és sikerdús volt e megtört férfiú gyermek-, ifjú-, férfikora! . . . Látja felvonulni a távol láthatár könnyű fehér ködéből gyermekevének képét, mint vala kedvence, bámult csodagyermeké családjának, mint kötöttek övei áldott kis szóke göndör fejéhez, melyben éveit annyira meghaladó ész lakott, ezer fényesnél fényesebb reményt, — mint volt tanulókora szakadatlan sora a fényes diadaloknak, mint szerették, beszéltek tanárai, társai; — mint lépett oly ifjan a vágyott pályára, — mint vívott ki ezen vasakarattal, tántorithatatlan kötelességgel, hajthatlan egyenességgel, nemes férfias ösztiniséggel, szilárd elhűséggel, lángoló honszeretettel sikert siker után, — nem mulót, — nem önzöt, — de közhasznút, hazafias; mint szentelte hazája szolgálatának legjobb erejét, legszebb éveit, — mint kísérté elősmerés, szere-

* A műbarátok körének közelebbi művésztelén épen olyan érdekes, mint változatos szellemi verseny volt. Hat szerző lépett föl: próza, vers és zene szállt sikra az elismerés pálmájáért, melynek megszavazásában minden jelenlevő részt vett. Az írói előadások közül legáltalánosabb hatást tett az «Excoisiori jelítés» «Estharang» című hangulatos rajz, melyet Márkus Emilia remek szavallással olvasott föl. 34 férfi és 29 nő szavazat, vagyis a társaság nagy többsége az «Estharang»-nak ítélte oda az első díjat. Erre nagy érdeklődés közt fölbontatván a jelítés levél, abból gróf Csáky Albinné neve tűnt elő, mint hatalmas eljénzés kíséretében hirdetett ki a szavazatszedő bizottság elnöke, gr. Zichy Jenő. A szép tollú grófnő esinos rajzát ezennel teljes szövegében közli lapunk. Szer.

tet, nagyrabcsülés és bizalom minden léptét; — mint magasztaltak jellemem, szellemem kívül tapintatát, szépen és kezesen . . . addig, — addig, — míg elriasztották az állhatatlan istennőt, — elfordult dunszoga kedvezőtlenül, lerántotta magas égről ragyogó csillagát, mely hű és nyugodt fényével vezérelte volt egy fél életen át . . .

Homály lett hirtelen körülötte, — lelkében nem, de környezetében. Mit legjobbj, legszentebb meggyőződése nyomán oly megfontoltan, oly meglátolva, oly szigorú önbírálattal cselekedett, alkotott, mint csak valaha, a közjóért, — ellene fordult az mind, mint megannyi fűria. — A kiegyenlítés, a béke, az igazságosság és jog komoly embere ki lón kürtölve rendbontó vad forradalmárnak! — Küzdött agrémekkel, melyeket nem sebezhet semmi fegyver, mert nincsen lenyűk, alakjuk, — küzdött hősiessen, önfelelten, — de küzdött hasztalan, mert elhagyta csillaga . . .

Boldog volt családi élete; — boldog volt mint fű, — boldog mint férj, — boldog, büszke, reményteljes mint apa; — csillagával mind lehullott lassan-lassan élete fájáról a fényes zöld levél; — kopáran s egyedül áll már most, széles e világban, — senkije, — senkije, — csak az a hű jó kutya, mely térdére téve szép nagy fejét, okos szerető szemével rég néz már fel borús arczára, oly kérdően, — oly vágyódva. S a mint így tűnődik roncsai fölött élete tavaszának, nyarának: — im! — a későbbi legmegzárul, — félenken, gyöngén megkondul az estharang első esengése, — majd nekibátorodva, hangosan eresztí légnék mély érezhangjának egész erőteljes hullámzását, betöltve azt rengő szózatával.

S összefonja keskeny, hosszú, finom kezait az imént megtört férfiú, — szelid mosoly játszózik vékony ajkai körül, földön túli fényben ragyognak fél szemei, kiegyenesedik meghajlott alakja s rebegi halkán: Hála neked, Uram! a bánatért, balsorsért, balsikerért is. Könnyűvé teszi e hang az őszi bús választ, várátja vágyva, örvendve az új tavaszt, — a ragyogót, — el nem mulót, — túl innen, túl — az el nem maradhatót . . .

Ave Mária! . . .

EGY TÖRTÉNELMI DRÁMA ÉS FŐALAKJA.

Újabb följegyzések a francia-német háborúról és III. Napoleonnól.

«Napoleon, a kicsi!» — mondotta a francia költők fejedelme arról az egykor hatalmas, később megtört erejű, elítelt, nemzetétől is legyalázott császárról, kinek sokat szenvedett, gyászoló özvegye most királynékkal együtt a dél-franciaországi enyhe ég alatt keres feledést, enyhületet. Őt inkább kísérté az emberek részvéte, mint férjét, a dicsőség nagy nemzetének egykori uralkodóját. Azt dicsősége tetőpontján is sokan gáncsolták, sokan nem tudtak megbárátkozni vele alattvalói közül sem. Bukása után pedig elítélte az egész világ. Elítélték és egy jó darabig — s elfeledték.

Feledni akarták magát a drámát is; nem mintha nem élt volna minden francia szívében a folyton lángoló boszúvágy, de nem bolygatták részleteit, hiszen az ugyis csak egy diestelen felvonása a nemzetek a világ szimpadán lejátszózó nagy színjátékának. Egy idő óta azonban e sok kitűnő tulajdonnal, de viszont sok gyöngésséggel bíró nemzet kebelében szembetűnő változás ment végbe. Tán mintegy vizsgálásul a nem valami diesteljes jelenérel felidéztek a régi, nagy idők emlékeit, a nagy események alakját s egymás után jelentek meg a memoire-irodalom nevezetesei művei, melyek mind a nagy események a világhírdővel foglalkoztak. A korzikai hőssel, igen, a kiról a Beranger gyermeke azt mondja:

Beszélg róla, nagymamám,
Oh, beszélj nekem.

S ez egy egész nemzet kiáltása volt. Különben a Napoleon-kultusz meg nem szűnt tulajdonképen soha. Aztán talán mégis szánalomból a sokat gyálázott kisebb utód iránt, mikor a nagy előd alakját a dicsőség terjében megrajzolták, mentegetni kezdék s úgy igyekeztek feltüntetni, mint becsületes szándékú, népeért hevülő, ám-bár sokban esalódott, félrevezetett uralkodót. A nagy dráma sem maradt érintetlen e rehabilitáló kezek munkájától. Mi az alábbiakban két ily újabb keletű munka nyomán mutatunk be a nagy drámából s annak főalakjáról részleteket.* Jórészben ismeretlen adatokat tárnak ezek elének, vagy legalább új oldalról világítják meg a dolgokat, melyek még mai nap is ott lebegnek az eszázsz-lotharingiai kérdés alakjában az aktív politikai élet légkörében.

I.

Napoleon megérkezése Párisba a februári napok után. Gűnyve. Elnöksége. Pénzviszonyai. Kik voltak az ő emberei? A társaság. Az államesiny főszereplője. Az Elysée december 1-én. A mexikói hadjárat.**

Az a jó eszallagzata, mely egy darabig kísérté a jövőndőbeli császárt, már mindjárt megérkezése alkalmával is megemti egy nagy katasztrófától. Egy útitársa így beszél el a történetet: Alig, hogy a februári napok lezajlottak Párisban, a herceg útra kelt a csatorna felé. Az áthajózás nagyon kellemetlen volt, mivel a tenger igen erősen haborgott. Boulogneba érkezve, a herceg azonnal a Páris felé tartó vonatra szállt. Amiens-ig minden jól ment, de itt a vonat elmulasztotta Páris felé a csatlakozást. A herceget iszonyú düh fogta el, arra gondolva, hogy az egész főváros lelkesülve várja már őt az éjszakai pályaháznál. Sokáig kellett várakozni. Végre megjött egy segélyvonat, de az is egyszer csak megállapodott egy közbeeső kis állomáson s jelentették, hogy nem lehet tovább menni. Ekkor tudódott ki, hogy Pontoise-nál felszakították a vasút sineit és épen az a vonat siklott ki, melyen a hercegnek kellett volna utaznia. Iszonyú katasztrófa volt az. Harminez halott és számtalan sebesült lett áldozata, talán a jövőndő császár maga is, ha nem mulasztja el — szerencsésére — a csatlakozást.

Különben akkor még nem sokat törődtek ő hercegségével. Csak úgy emlegették: «a Hortense fia»; az a gűnyve, mely soká rajta maradt, csak későbbi keletű. Csak akkor kezdtek a «Badinet» névvel illetni, midőn már köz-tudomásává lett az Eugeniával való egybekelése. Ennek a gűnyvének maig sem tudták kisűtini az eredetét; némelyek azt mondják, hogy így hívták volna azt a kőmíves munkást, a ki neki Ham-ban, fogságában, odakölesközte ruháit, melyekben aztán oda hagyta a fogházat észrevétlenül; mások megint tudni vélik, hogy ez egy pipaformától jött, mely 1849-ben került divatba s melynek előrése az ő fejét ábrázolta, azt a munkást hívták Badinet-nek, ki először csinált ilyet.

Valami fejedelmi alaknak se volt egyáltalán mondható. Kurta lábszárai voltak, s feje előrehajolt. Szemeiből hiába igyekezett volna valaki lelkében olvasni. Kegyetlenül tört minden más nyelvet a franczián kívül. Mondják, hogy mikor először találkozt Bismarckkal, ez a párbeszéd fejlődött ki közöttük:

— Bismarck úr, — mondta volna Napoleon, — soha sem hallottam még németet, a ki úgy beszél a franczia nyelvet, mint ön.

— Megengedi, felség, hogy megfordítsam e bókot?

— Minden este.

— Soha se hallottam még francziát, a ki úgy beszélne anyanyelvét, mint ön.

A mi arra mutatna, hogy nem valami szépen illet ajkaira még a franczia szó sem.

Érdekes, hogy mik játszóttak közbe javára az az elnökség elnyerésénél. Napoleon és Cavaignac voltak az egyedüli komoly jelöltek.

— Hiszen minden jó volna, — okoskodik az egyik választó, — ha az önk generálisát például Geneviève de Brabantnak, vagy más jó hangzású néven hívnák. De Cavaignac, Cavaig-

nac, egész röviden. Jobban szeretem ezt: Napoleon. Ez sokkal szebben hangzik!

— És ez az úr a választók kilencez tizedének a gondolkodását fejezte ki.

Szűk pénzviszonyai a jövőbeli uralkodónak ismeretek voltak. Ez a kellemetlen állapota egyszer érdekes történeteként vont maga után. Akkor még csak egyszerű Napoleon herceg volt s nem diktált egy nagy nemzetnek semmi formában. A kapuczinusok boulevardjának egyik szögletén egy mindenféle apróságokat áruló anyóknak volt egy kis nyitott raktára, a ki jól ismerte a herceget, miután ez a közelben lakott s napjában többször elhaladt az egykor jobb napokat látott anyóka előtt. Csodálatos érzéssel megérezte a herceg keserves napjait is. Egyszer csak, a mint a rendesen kapni szokott ajándékot elfogadja, e szókkal hozakodik elő:

— Kegyelmes úr, valamit szeretnék önnek mondani.

— Beszéljen, asszonyom.

— Azt mondják, hogy ön igen nagy pénz-zavarban van e pillanatban. Itt van nálam három darab ezer frankos bankjegy, melyeknek én ügyis semmi hasznát nem veszem. Megengedi, hogy felajánljam önnek? Majd ha császár lesz, megfizeti.

Természetesen nem fogadta el az ajánlatot. De mikor csakugyan császár lett, nem feledkezett meg az anyókaról és évdíjat akart neki adni. Jellemző a válasz, a mit kapott.

— Mondják meg a császárnak, hogy igen szép tőle a rám emlékezés, de ajánlatát el nem fogadhatom. Ha elfogadta volna a pénzemet, nem mondom; de így — nem.

Mondják, hogy ez anyóka ma is ugyanazon a helyen árulja apró, olesó képeit.

Azt lehet mondani, hogy Franciaországot ebben az időben egy újsg: a «National» irányozta. Hatalmasan toltá ez előre a Napoleon szekerét és nem is maradt halátlán a saját ő organuma iránt. Mert a ki csak valaha valami összeköttetésben állt a lappal, azt mind kiváló állásokba helyezte el később. Egész sereg miniszter, államtitkár és egyéb magas állású személyiség került ki ezen lap szerkesztőségéből. Még egy gyorsíró-reporterből is (Duclere) pénzügyminiszter lett, habár csak igen kis időre.

A társaságot a politikai elvek választották szét teljesen. A politizálás nem vezett el még a — bérkoecisoknál sem. Előfordult, hogy Mar-rast-nak, a képviselőházi elnöknek egy estélyén, mely különben a legkülönbözőbb bourgeois-elemeket gyűjté egybe a Palais-Bourbon-ba, így panaszkodott egy meghívott:

— Igen, asszonyom, a koecis kereken megtagadta, hogy nem hoz el bennünket tíz frankon alul. Azt mondta, hogy ő ellenzéki és nem árulhatja el az elveit tíz frankon alul!

Azok közül, kik a jövőndő császár legbensőbbjei voltak, Persigny és Morny hercegek és Walevsky gróf tűnnek ki. Az első különösen, ő az államesiny főrendezője. Igazi barátság köti őt Napoleonhoz és nyíltságáról tanuságot tesz akkor is, midőn nyelven kikel az Eugeniával való egybekelési terve ellen. Morny herceg és Walevsky gróf közt állandó és engesztelhetlen gyűlölet volt s ez később nevezetes dolgok szűlője lett.

Az államesiny előestéjén oly csendes, megszokott képű volt minden az Elyséeben, hogy senkisémgyanította a készülődő dolgokat. A termek zsúfolva voltak népséggel, mint a hétfői estéken rendesen. Csak egy terem volt elzárva: a tanács-terem, melynek falait az akkor még fiatal Ferenz József osztrák császár nagy képe díszíté.

— Fentebb érintettük már a Morny herceg és Walevsky gróf közti ellenszenvét. A történelemben olykor semmiséggnek látszó dolgok is nagy eredményeket szűnnek, hasonlóan a hegy-szög magasán talán a tovaröppendő madár által utnak indított bógörgeteghez, mely utjában mind jobban-jobban növekedvén, végre a völgyben félelmetes rombolások előidézője lesz. Így igen különösen hangozhaték, hogy a mexikói expedició ismert kimenetelike egy színházi páholy fölélt kifejlődött kanapé-pörre vezethető vissza.

— És mégis így van. A dolog következtéleg történt.

Az 1863. év vége felé Rothschild James báró,

* Egy angol Párisban, (ismeretlen szerzőjű angol mű, mely sir Richard Wallace-nak tulajdonították.) és Fernand Girandean: *A nem ismert III. Napoleon-ja.*

** Nem összefüggő történetet akarunk adni, mint e ezimekből is látható, csak újabb érdekes, apró részleteket a már ismert dolgokhoz.

elvezítvén egy fiát, rendelkezésre bocsátotta a nagy opera igazgatóságának addig birt pábolyát. Walevszky gróf ép ez időben vált meg a miniszterségtől és mindent elkövetett a páholy megnyerésére. Perreu, az opera főigazgatója csakugyan neki is adta a Rothschild báró volt páholyát. Amde az opera főintendánsa, Bacciochi orrolt Walevszkyre és ezzel állt elő:

— Morny herceg már rég kért tőlem egy jobb pábolyt, mint az övé; nem is látom át, hogy miért kapja e pábolyt Walevszky gróf a herceg kárára.

A dolgot a császár elé vitték, a ki Morny herceg javára döntött. Ez elég volt arra, hogy még élebb tegye a két versengő közti ellentétet.

Fölmerül a mexikói kérdés. Miután a francia minisztertanács elutasította Miksa osztrák hercegnek azt a kívánságát, hogy Franciaország 20,000 embert és 3 millió frankot adjon az ex-

EGY KALANDOR-NEMZETSÉG A XV. SZÁZADBAN.

Történelmi rajz. (Folytatás.)

VI. Az Angyalvárban.

Két sötét alak veti árnyékát Sforza Katalin élete útjára, harmadik férje halála után; Olaszország történetének leggyűlöltebb két neve, de a melyek mögött annál fényesebben emelkedik ki Katalin egész lelki nagysága és esodálatra méltó jelleme. E két név a VI. Sándor pápáé és Borgia Cézáré.

Nem vázoljuk a bűn és árulás, a zsarnokság és erkölstelenség azon fertőjét, melyet a Borgiák kora és politikája hagyott maga után a jövő emlékezetében; nem fejtjük ki, hogy a pápaság történetének legsötétebb lapjait miként írta tele e két ember az ármány és erőszak leg-

Milanót s Katalin nagybátyját, Lodovico il Morót foglyul vitték Franciaországba, hol haláláig még tíz éven át senyvedt a loches-i vár börtönében.

Tizenötezer francia katonát kapott Valentino, azaz Borgia Cézár, hogy a pápai államokból kiűzze Katalint és a többi fejedelmeket, a kik nem akartak a francia király és a veleneciek közötti ligához csatlakozni. A hadjárat első célpontja Nápoly volt; de közbejött a tél, s addig is, míg a francia hadak a következő tavasszal megkezdhetnék a Nápoly elleni működést, a pápa kérére Lajos király Forli ellen vezette hadait.

Sforza Katalin egy pillanatot sem vesztegetett; az ellenség közeledése hírére személyesen jelent meg Firenzében, hogy annak lakóit, kikért annyit szenvedett és áldozott, segítségére kérje fel. De nem használt sem fenyegetés, sem

A JÓ BARÁTOK. — PESKE GÉZA FESTMÉNYE.

pediczió költségeire, Miksa táviratilag közlé Don Gutierrez de Estada-val, a ki Mexiko koronáját jött Európába odaajándékozni valakinek — hogy nem fogadják el a császárságot. Erre a tengerentúli ország küldöttje nagy hirtelenben felkeresi Morny herceget és neki ajánlja fel a koronát, a ki azt a Miksa vonakodásának fentartása esetére azonnal el is fogadja. A császárnak nem tetszik a dolog, táviratilag hivatják Walevszky gróft, hogy a dolgot elsimítani igyekezzen. Am a kettejük közti ellenségeskedés mellett lebeszélésről szó sem lehet. A vizsálykodásban Napoleon a gróf pártjára áll s utóvégre is rábeszélése folytán az történik, hogy megadják a kívánt ember- és pénzáldozatot. Miksa útra kelhet, tragikus sorsa elé menve. Mindez azért, mert a császár két benső embere gyűlölködéssel viseltetik egymás iránt — egy színházi páholy miatt. Ilyen kis okok lappanganak a nagy dolgok hátterében a történelem színpadán, a kulisszák mögött.

undokabb visszaéléseivel, s az egyházi és világi hatalom mérközése közepett miként érlelődött meg Borgia Cézárban az az eszme, hogy egész Itáliát leigázva, megnyissa maga előtt az utat a koronához.

Levetve bibornoki talárját 1498 augusztus 13-án, hogy helyette a brigantik kardját övezze derekára, Borgia Cézár XII. Lajos francia király udvaránál kereste szerencsését és merész álmait megvalósítását. Es ebben nem is csalódott. A király, kinek a pápa felszabadító brevéjét vitte, hogy új házasságot köthessen, nemcsak kapitányává tette, de húszezer lira zsoldot és ugyanannyi évjáradékot is rendelt neki. Együtt összeházasította egy közel rokonával, János navarrai király nővérével, s Valencia városát adta neki hozományul, «Valentino hercege» czímmel.

Nászajándékul XII. Lajos a milánói hercegségben akart egy tartományt adni rokonának. Viszont a pápa csapatokat ígért a királynak Milano meghódítására. Az alku megkötött; a francziák rövid időn meghódították egész

rimánkodás; nem sikerült támogatást eszközölni ki, csüggedve tért vissza Forliba s haladéktalanul hozzálátott a vár megerősítéséhez.

Már 1499 nov. 5-én XII. Lajos Milanóból levelet intézett a bolognai tanácshoz, melyben értesíti, hogy Borgia Cézárt sereggel Imola és Forli ellen küldi, hogy a pápa nevében e várakat az egyháznak visszafoglalják. Ugyanakkor Katalin ellen Rómában pört indítottak, melynek eredményeképp úgy ő, mint fiai megfosztottaknak nyilvánítottak Forli és Imola birtokától, és azok Borgia Cézár, a pápa fiára ruháztattak.

Imolát csakhamar be is vette Borgia Cézár; a várost parancsnoka, Naldi, majdnem ellenállás nélkül adta fel, sehonnán sem várhatván segítséget. Hasonlóképen megnyitotta kapuit csekély ellenállás után Forli is, habár kijelenté a polgárság, hogy csupán a végveszedelmek elkerülése és nem a Katalinhoz való hűtlenség sugalta e lépést. Mindez nem is lepte meg Katalint, ki jól tudta, hogy egy egész lakosságtól nem követelhet akkora elszántságot, mint a milyen őt lelkesítette.

Még december 19-én este bevonult az ellenség haderő a S. Pietro - kapun a pápai állam lobogója alatt, középen fehér lovon, tetőtől talpig felfegyverkezve, Borgia Cézár vörös szakkállal, szürő, fekete szemével, süvegébe tűzve egy roppant fehér toll. Még azon este egy parancs értesítette Forli lakosait, hogy mindenki, még a zsidók is, fehér keresztet viseljenek mellükön. A ki nem engedelmeskedett, azt irgalom nélkül megbotózták.

Nem ment a dolog ily könnyen Katalinnal szemben, ki várába vette magát, elszántan a leg-hősiesebb küzdelemre.

Hiába jelent meg a bástyafal előtt maga Borgia Cézár, hogy Katalint előszólítva, levett süveggel próbálja meg a vár feladására rábeszélni. Hidegen, megindulás nélkül hallgatta végig Sforza Katalin.

— Herceg ur, — szólalt meg, — a szerencse a bátrakat segíti, a gyávaktól elfordul. Én

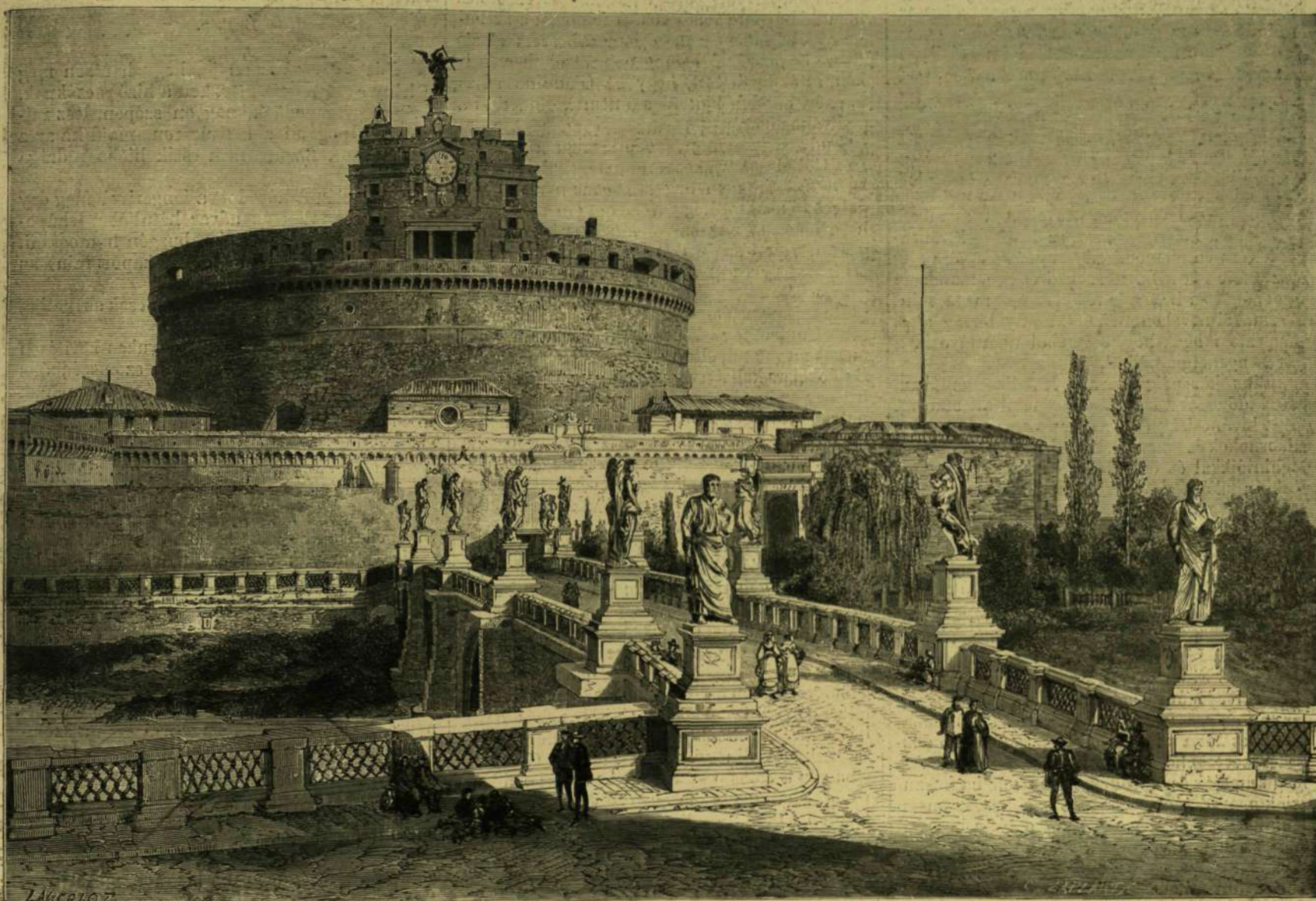
küzdenie, az árulással. Pedig ott leselkedett ez legbensőbb környezetében. Giovanni da Casati, egykori állítólagos kedvesét vádolják a gyáva bűn elkövetésével, hogy szándékos lanyhaságot tanusított a vár rá bízott része védelmében, s a kapott parancs ellenére kitézte a fehér zászlót. Bármint legyen is, tény, hogy Katalin, felháborodva saját emberei nyomorultságán, s leszámolva az étellel, utolsó órában parancsot adott a löpőbástya levegőbe roptására. De a ki a parancsot kapta, visszajéde a tett következményeitől, csak arra gondolt, hogy maga ép bírral menekedjék; nem hajtotta tehát végre a parancsot s az egész löpőkészletet a benyomuló ellenség kezeibe játszta, mely iszonyú dülást vitt véghez s nem kimélte még azt a remek bronz síremléket sem, melyet Katalin elhunyt férje, Giacomo Feo emlékére állíttatott.

Mi időzünk a véres harc jeleneteinél, mely befejezte Sforza Katalin tragédiáját. Egy egy-

Katalin kétségbe volt esve; ételhez, italhoz nem nyult, tartva a mérgezéstől, s nem sokára súlyos szívbajba esett. Ily helyzetben mérték anyai szívére az utolsó csapást, kimondva, hogy két éves csecsemőjét, Gianninót is el kell venni anyai gondozása alól, mert *maxima capitis deminutio* szenvedve, elvesztette fölötté anyai és családfelelő jogait.

Úgyde Katalin mégis a német császár sógor-nője volt. Hogy az Angyalvárba zárást némileg igazolják, a Borgiák egy mérgezési váddal léptek fel Katalin ellen, azt állítván, hogy Forli ostroma alkalmával Katalin a pápához békekövetéséget küldve, követeinek erős méreggel beita-tott és ürege botba rejtett levelet adott át a pápa számára, azzal a határozott utasítással, hogy azt senki másnak, csupán a pápának adják kezeibe.

Mi volt igaz e vádban, a történelmi kutatás soha sem bírta kideríteni. Annyi tény, hogy Katalin

AZ ANGYALVÁR RÓMÁBAN.

oly ember lánya vagyok, ki nem ismert félelmet. Bármilyen történjék velem, el vagyok határozva, hogy az ő nyomdokait követem.

Azzal megfordult s távozott; a herceg zavartan kapta sarkantyúba lovát s elvágtatott a bástya alól.

Rögtön rá parancsot adott az ostrom megkezdésére, egyúttal százezer aranyat ígért annak, a ki Katalint élve-halva kezébe keríti. A megpróbáltatás nehéz, majdnem reménytelen napjai következtek most Katalinra. Egyedül, mindenkitől elhagyatva, hiába várva segélyt hűgától, a német császár feleségétől, kibe minden bizalmat helyezte, belátta, hogy sokáig nem tarthatja magát, s ha legyőzik, sorsa örökre meg van pecsételve. Ilyen kétségek és aggályok közt látta az új század első hajnalát, 1500 jan. 1-ét magára viradni.

Mindez azonban csak növelte elszántságát. Több ízben vegyült személyesen a harcok közé, megáramadtatva, vitézül védte magát s nem egy halálos sebet ejtett győngye asszonyi karja az ellenségen.

Nem tudta, hogy még egy mindennél veszélyesebb, mert láthatatlan ellenséggel is meg kell

szerü, Bertrando nevű kapitány volt az, a ki először fedezte fel Katalint, egyedül, magára hagyatva, minden kíséret nélkül, s vaskezes kezét vállára nyugtatva, e szókkal adta tudtára sorsát:

— Asszonyom, ön uram, a dijoni parancsnok nevében foglyom!

Sforza Katalin megfordult, mit sem szolt, nem ellenkezett, csak azt jelentette ki, hogy nem Borgia Cézár, hanem a francziáknak adja meg magát, a kiknek királya becsületzavarában hisz.

1500 január 12-ike volt, mikor Katalin 37 éves korában, kísérő hölgyeivel együtt mint fogoly követte Borgia Cézárt Rómába, hol, ha hihetünk az egykorú krónikáknak, a nagy diadal-lal bevonuló Borgia Cézár díszmenetében, mint egykor Zenobia királyné, *aranyláncra fűzve* követte a diadalmenetet.

VI. Sándor pápa Katalint a Belvederebe záratva, húsz gyalogost rendelt mellé őrségül s pert szándékozott kezdeni ellene a hadi költségek visszatérítése iránt. Egy valódi, vagy költött menekülési kísérlet híre azonban módosította a pápa elhatározását, s hogy szigorubb legyen Katalin őrzete, az Angyalvárba vitette.

a pör folyamán kikérdeztetvén ez iránt, a legnagyobb méltatlankodással utasította vissza a gyanúsítást. «Hazugság... hazugság... nem igaz», ismételte többször s ingerültségében oly felfedezésekre ragadtatta magát a Borgiákkal szemben, hogy ezek jobbnak látták az egész vizsgálatot egyszerre megszüntetni.

E közben végre közeledett a válság órája is Katalinra nézve és pedig a honnan legkevésbé várta, a pápa szövetségesei részéről.

Mint a francia lovagiasság nemtője, jelent meg Ivo d'Allegri a Vatikánban, hogy szemébe mondja a pápának, hogy Sforza Katalin nem az ő foglya, hanem a francia királyé, s hogy a francia hadijog nem tűri, hogy asszonyok hadifoglyokul tekintessenek.

Az ellenvetés hatott, s míg Katalin börtönében epedve nem is sejtette, hogy ugyanaz a hadsereg, mely ellen harcolt, közeledik Róma felé szabadítására, váratlanul egyszer csak feltűnt zárkájá küszöbén a szabadító angyal — egy évi és négy hónapi kínos senyvedés után.

1501 jun. 30-án néhány fegyveres lépdelt ki lassan az Angyalvárból, köztöttük lovagolt egy asszony — Sforza Katalin.

Medici Pierfrancesco Giovanni, Sforza Katalin harmadik férje. Vasári festménye Firenzében, a Palazzo della Signoria róla nevezett termében.

De a szabaduláshoz nehéz váltásdjaja volt. Katalinnak le kellett mondania államáról. S a mit e büszke asszony oly állhatatosan megtagadott a bitörő és áruló Borgiákkal szemben, ugyanabba belényugodott szabadítói kívánságára. Kész volt lemondani az uralkodásról, s alig érezte feje fölött Isten szabad egét, lemondását ünnepélyesen írásba is foglalta, úgy maga, mint gyermekei nevében s 25,000 arany bírság alatt kötelezte magát, hogy Rómából nem távozik a pápa engedelmé nélkül.

Julius közepéig maradt Katalin Rómában, egész idő alatt a látogatók özönétől ostromolva, kiket kíváncsiság és csodálat vonzott közelebe. Bihornokok és főnemesség gazdagon díszített gyaloghíntóikkal és ösvéreikkel álltak hosszú sort Katalin lakása előtt, kit a hosszú fogság megtört, szenvedővé tett. Egykor oly kemény, parancsoló arezkifejezése meglágyult, szeméből eltűnt a dacos gög és lemondó türelemnek adott helyet.

Pár nappal rá maga a pápa bocsátotta el a firenzei tanáshoz intézett ajánló levéllel Katalint, ki rögtön a Tiberisre szállt, Ossianál bárkába ült és Livornónál kötött ki újra, hogy folytassa útját Firenzébe.

Sok jel mutat arra, hogy Borgia Czézár, miután az erőszaknak engedve, Katalint szabadon bocsátotta s útnak eresztette, titkon intézkedéseket tett, hogy útjában fölbérelt romagnaiak megtámadják és megöljék. Ily módon, ha a francziák gyanút tápláltak volna is ellene, könnyen kibújhatott volna azon, hogy a Katalin iránt engesztelhetlen romagnai lakosok voltak a tettesek.

Bármint vélekedjünk is a történelem ezen gyanújáról, bizonyos, hogy a terv nem sikerült, s Katalin épségben érte el Firenze városát, hol a szeretet és lelkesedés kitoró jeleivel fogadták Giovanni Popolano övegyét s a tanács 726 szóval 359 ellen fölajánlta neki Firenze polgárságát.

Mit használt ez már Katalinnak, ki lemondva immár a földi nagyság csillogásairól, nem vágyva többé hiú dicsőségre, visszavonult életét egyedül az irtalmasság cselekedeteinek kívánta ezután szentelni.

Elhagyta Firenzét s a castelloi Medici villába vonult, hogy megoszassa gondjait Giannino fia neveltetése és a gazdaság teendői közt. De itt sem élhetett békében. Pörbe keveredett Medici Lorenzóval és Pierfrancescóval a villa tulajdona fölött. A Mediciék ki akarták üzni onnan, s Katalinnak meg egyszer az ellentállás fegyveréhez kellett folyamodni s kimondania, hogy «ki nem mozdul onnan, ha csak darabokra nem tépik.»

Vége mégis engedett. A birtokviszály a Mediciékkal egyezés útján nyert rendezést és Katalin lemondott jogairól. De alig értesült Ottaviano fia az egyezségről, első gondolja volt fölszólítani, hogy fizesse vissza kölcsönadott pénzt, ha nem akarja végső veszét. Küldjön csak 50 aranyat, vagy ha annyit sem küldhet, legalább küldjön egy darab violaszínű ciameilto szövetet, hogy ruhát csináltasson belőle magának, hogy meg-

jelenhessék a többi főpapokkal a pápa érkezésén.

Pár hónap múlva újra sürgeti pénzét s panaszkodik, hogy anyja őt bizonyosan meg akarja csalni, pedig legalább huszonöt levelet irt neki. Van egy átkozott hitelezője, ki kimondhatatlanul szörjia s kéri anyját, hogy mentse meg a szegénytől.

Mindenkitől szorongattatva Katalin, már arra gondol, hogy eladja ékszerreit. De Genuába nem mehet velők, ott péstis van. Páris, Lyon messze esnek. Keserűen panaszkodik a császárnak is fiaira, kik közül egyedül Galeazzo az, ki jóindulattal viseltetik iránta, s hozzáteszi, hogy ha véletlenül jószágai nála nélkül mennének vissza fiai birtokába, kevesebbe vennék, mint egy cseleget.

Mindennél fájdalmasabb csapás fenyegette anyai szívét a gonosz Medici Lorenzo részéről, ki, hogy önző kapzságát kielégítse, megtámadta Katalin gyámsági jogát legkisebb fia felett, azon a czimen, hogy a pápa fogságába esvén, nincs joga többé a gyámsághoz. Valósággal csak büns cselekedeteit akarta leplezni, mert elhalt fivére örökségének legnagyobb részét elfecsérelvén, attól tarthatott, hogy ha Giannino teljes kort ér, minden kiderül s ő nem kerülheti ki a nyilvános botrányt.

Tudva ezt, nem nyugodott, míg a gyermeket anyjától elragadva kezeibe nem kerítette.

De Katalin nem hagyta abban; pörbe vitte a dolgot; előadta, hogy a törvény nem engedheti, hogy a nagybátya, kinek érdeke van a gyermek elrablásában, legyen annak gyámja is. Az igazság győzött s Katalin megint visszakapta gyermekét.

De mit nem tételhetett immár föl Lorenzóról? Tudta, hogy képes lesz az ártatlan gyermeket megöletni, eltüntetni, vagy megmérgezni. Bujdoklásra kellett adnia magát. Azon idők egyetlen egy azilumára gondolt, a mely az emberi gonoszság anyai cselvetése ellen nyújtott biztos menedéket. Az annalenai apáca-kolostor fogadta csendes falai közé az anyvi viszontagságon keresztül ment édesanyját és gyermekét. Ott, a szent életű apácák közt, mint egy új Achilles, töltött nyolcz hónapot a XVI. század leendő legmarconább guerilla-kapitánya, lányruhába öltöztetve, férfitölt nem is hallva. Leszármazói, a toskánai nagyhercegek nem is felelték el azt a jó szolgálatot, melyet a csöndes kolostor nagy ösüknek tett s kiváltságokkal és adományokkal ismételtlen kinttették a szerzetet.

Szerencsére Medici Lorenzo, bünei tudatától gyötörve, reményeiben csalódva, s még inkább félve gonosz tettei fölfedésétől, nehéz beteg lett s kevéssel több meg is halt. Életével megszűntek Katalin viszontagságai is. Giannino elhagyta a kolostort s anyjával a Castello villába vonult, hol végre békében folyhattak tovább Katalin napjai.

Kevés az, a mit Sforza Katalin életéről még mondhatunk. 1508 juniusában beteg lett, megtört életerő felmondta a szolgálatot: kórügyba esett. De állapota csakhamar javulni kezdett s már mentve hitték, mikor következő év májusában újra elfogta régi baja s ezúttal nem volt számára gyógyulás.

Két orvos állott beteggya körül. Azon idők tudománya szerint mellére s oldalára alkalmazott forró borogatással próbáltak könnyíteni baján; de nem volt sikere. A grófnő iszonyúan szenvedett; nem tudta tűrni sem az orvosságot, sem a betegséget. Családja kétségbe volt esve, a két orvos némán, reménytelenül nézte halálküzdelmeit.

Utolsó pillanatig világos eszmélettel levén, a grófnő végrendeletet óhajtott tenni. Egy jegyzőt és három polgárt mint tanút vezettek szobájába, kiknek lediktálta végakarátát.

Lelkét mindenek előtt Istennek, a boldogságos Szűznek és a paradicsom minden szentjeinek ajánlotta. Temetését pompa nélkülük, egyszerűen kívánta. Azután megemlékezett Firenze városáról, s tetemes hagyományban részesítette. Általános örökösége Medici Jánostól született fiát, Giovanni tette, de illően gondoskodott előbbi férjétől született gyermekeiről is. Carlónak, Giacomo Feotól született fiának kétezer arany forintot fizetett ki Giovanni által. Ezer arany forintot unokájának, Giulianának, Galeazzo leányának férjhez menetelekor, azon-

kívül összes ruháit s fehérneműit. Galeazzónak Castel del Bosco várát hagyta, és nem feledkezett meg szolgálonőről sem.

Hétfői nap volt, 1509 május 28-án; Katalin még aznap kilehelte lelkét.

Holttestét felboncolták s megállapították, hogy veséje volt megtámadva. A boncoló jegyzőkönyv szerint 42 évet élt, magas növésű volt, s feje gömbölyű, haja feje, szemei nagyok, orra és szája rendes.

A hogy maga kívánta, temetése egyszerűen, csendben ment végre. Firenzében a Santa Maria della Murata kolostor sirboltjába temették. Évekkel utóbb Medici Cosimo egyszerű, néhány sornyí feliratot vésetett nagynyja sírkövére. 1835-ben a kolostor állami fogházá alakították át, akkor fölfedték a burkolatot s szelnek szórták Olaszország legnagyobb asszonyának 326 év óta pihenő hamvait. V. S.

A JÓ BARÁTOK.

Életkép.

Rábizta Pistára az anyja, hogy hantson meg néhány csö tengerit, mert kell a hizó ruczáknak. Szépen gyarapodnak, nagyon szépen, lesz rajtuk mit tapogani a hetivásáron, majd ha arra kerül a sor. Bizony nem eszik hiába a drága eleséget!

Pista aztán leközödött a tengerivel meg egy nagy csorba állal az udvar hátuljába, lekuporodott a földre s elkezdett buzgón hántogatni. Hiába, az effélén mindig jobban kapott mint az iskolán.

A mint így hántogatna, egyszer csak azt hallja, hogy: gá, gágá gá, gígi gá!

Arra néz, hát látja, hogy a lyukas kerítésen két grönnyörű szép liba néz át a szomszédból s nyájas gágogásokkal mintha szöba-akarnának vele állani, mintha azt mondanák, hogy:

— Jó napot Pista, ejnye, de grönnyörű szép sárgea tengerit hántasz!

Majd meg úgy hallatszott, mintha azt mondanák:

— Nem adnál egy kicsit belőle nekünk is! Oda mennék hozzád, ha nem bántanál!

Ugy van, világosan ezt mondták, legalább Pista tisztára ezt értette belőle. S ilyen szép gágogó szöbeszédre ugyan kinek meg ne esnék a szíve? Pista különben is nagyon érzékeny szívű gyerek volt, a libát meg módnélkül szerette. Sokkal különbnek tartotta mindig, mint a csúf, totyogó lépést, telhetetlen ruczáit, aztán most neki mégis ezeknek kell hántogatni. Ez bizony szörnyűség! Oda szolt hát nagy nyájasan a szomszéd libáinak:

—Jertek át libuskám, jertek, nem bántalak benneteket, adok nektek szép hántott tengerit! S hogy jobban elhigyjék, mindjárt nyújtott is feljűk egy marekkal.

A libák látták, hogy fele sem tréfa a dolognak, aztán Pista is olyan biztatón mosolygott, csupa barátság, jóindulat volt a gyerek, — hát egy kis habozás után szépen áttörtögték a részen. Előbb a jérezse, utána a gunár barátságosan gágogva, de azért kellő óvatossággal közlegettek Pista felé.

Mikor már egész közel értek, megszállotta biz ő kelmeket egy kicsit a félsz, de Pista addig beszélt, addig mutogatta azt a szép sárgea tengerit, hogy egyszer csak egészen oda állították mellé, sőt a bátrabb jérezse már el is merte venni tenyeréből a tengeriszemet. A gunár még tartotta magát s magasra felemelve tarka fejét, éberén vigyázott, hogy vajjon nem követ-e el Pista valami ravasszágot?

De hát nem követett, távol állott tőle minden gonosz szándék. Végre aztán a gunár sem sokat kérte magát, hanem hozzáfogott s amúgy libamódra ugyancsak dicsőre azt a szép tengerit. Pista alig győzte nekik hántani.

Roppant nagy lett aztán a bar tság a két liba meg a gyerek közt. Pista naponként lement az udvar lábujjába hántani, a két liba meg már hűségesen ott várta a résnél.

Csupa grönnyörűség volt ez az élet, sajnos, hogy mint mindennek, úgy ennek is végének kellett lennie.

A Pista anyja egyszer csak elkezdett békéltetkedni, duruzsolni:

— Mi Isten esodája lehet, hogy olyan kevés szem jön le mostanában a csövekről? Most tiz-

ről sem kerül annyi, mint ezelőtt ötről-hatról. A csutkjája vastag-e, mi-e? De annyi bizonyos, hogy így nem sok ruza hizik meg attól a kevéstől, a mi még a padláson van. Ejnye ejnye no, pedig hát úgyis milyen kevés termett az idén s milyen méreg drága, aztán mégis milyen szaporítlan!

Majd megint valami jutott az asszony eszébe: — Ugyan nem ez a haszontalan gyerek szörjia el azt a tengerit? Ugy kell lenni. No megállj majd rád lesek!

S csakugyan rá is lesett.

A mint máspan leközödött Pista a tengerivel az udvar lábujjába, anyámasszony a kezébe vett egy seprűt s szép csendesen leballagott arra hátrafelé.

Hát mit lát? Csakhogy sóbálványvá nem vált mérgeben. Épen arra toppant oda, a mint javában biztatta Pista a már jól lakott gunárt:

— Egyél még libuskám, egyél!

— No, mindjárt jól tartalak én benneteket! kiáltott erre Julis asszony, s azzal nagy mérgezen közé csapott a réműlt libáknak. Azok még csak átmenekültek a résen, de a szegény Pista az már ott maradt s a seprűből még a libák része is neki jutott ki.

Igy lön siralmas vége a barátságoknak. A libák még azóta is át-át pillantanak nagyfélnéken a résen, nem hántogat-e az ő jó barátjuk megint olyan szép sárgea tengerit, haj de bizony mind haszontalan, a hamis seprű végkép elseperzte azt a gyöngy-életet!

Sz. B.

A PATAK ÉLETE.

Reclus, a hírneves francia földrajzi író, rendkívül érdekes és vonzó módon eseteli egy nem rég megjelent könyvben a folyóvizeket, kisérve azokat eredetüktől hegyek közt, síkságokon keresztül, mindaddig, míg folyamamá lesznek s míg apránként páráva válna, felhőket, esőket képeznek, hogy ismét víz alakjában a földre hullva, megint mint eseregőző patakok, hullámzó folyamok folytathassák változatos pályájukat. Ezt a francia könyvesdéssel és bájjal megirt könyvet fordította le s adta most ki a 'Természettudományi társulat'. «A patak élete» czim alatt s a melyből néhány részletet mi is bemutattunk.

A patakok mosta barlangot következőleg rajzolja:

Küszöbét a sziklákról lezuhanó víz lepi el: de azért a felhalmozott köveken, egyikről másikra ugorva, be lehet jutni az üregbe, s a patak mellett előre hatolhatni a keskeny sikos ösvényen, de nem minden veszedelem nélkül.

Elég pár lépést tenni és már más világban képzeljük magunkat. Nyirkos, hideg levegő csap meg; érezni a légen, hogy a napsugár soha sem hatol be e helyre, mintha nem is számítana emberi tudóre, hogy ezt az éles hideget beszívja; a víz eseregőzése elnyúlt visszhangkép hallatszik a mély szikláregből, mintha a kövek kiáltoznának, az egyik hangosan, a másik tompán, a boltívek alatt mint elfojtott sohajok suhanva tova. A tárgyakk fantasztikus alakot öltenek: a legkisebb lyuk is mélységnek látszik, a boltozat hajlása felfordított hegy, a mészkőalakulások itt-ott óriási szörnyeknek tetszenek; a felröppenevér megborzogatja hátunkat.

Időről-időre hátrapillantunk, hogy a gyenge napvilágot lássunk. A derült világosságtól mosolygó táj mintegy sötét keretben jelenik meg a repkényvel és vadszölömlombbal koszortozott bejárásnál. A világosság fokozatosan fogy, a mint előre haladunk, egyszerre köcsoport fedi el előlünk és csak néhány fakó sugar téved az üreg oszlopára és falaira; csakhamar áthatatlan sötétségbe lépünk, csupán a fálkyák imsofogva lángra lesz vezetők. Az út nehéz és hosszúnak tűnik az ismeretlen veszedelemmel szemben, mely az örvényeket és folyosókat betölti. Itt-ott csak nagy bajjal lehet előrehaladni: bele kell lépni a vízbe és egyensúlyt tartani az ingadozó köveken; odább a boltozat hirtelen lehangad és a keskeny nyíláson csupán eszűra lehet áthaladni: sárosan búvunk elő és beleütökünk a sziklák keskeny párkányzatába, melyre reszkette kapaszkodunk fel. A sikátorok hatalmas boltozatú termekbe vezetnek, ezekre új sikátorok következnek: a tetőről leomlott nagy sziklatömbök mint hegyek emelkednek ki a víz közepéből. A változatos folyású csermely itt a

sziklába ütözik; másutt esendes laguna lesz belőle, melynek sima színét csak a boltozat repedéseiből hulló víz-cseppek zavarják. Fentebb kórákás alá rejtőzik, neszt sem hallani; de egy hirtelen fordulónál újra megjelenik vidáman ugrálva, sebesen folyva a szűk nyílásig, hol azután olyan robbanással esik alá, mintha agyúból lötték volna ki.

Egy mély sziklalukba való lebecsátkozást, — melynek fenekén ott csillámlik a földalatti patak vize, — így írja le:

Hosszú kötelet fa derekához kell kötni s a mélység fenekéig bocsátani, a hol lassan inogni kezd a víz folyásától, melybe alsó vége ér. A légi utas erősen belekapaszkodik kezével, térdével és lábával a lefüggő kötéltbe és lassan bocsátokzik alá a sötét kút nyílásán. A leszállás nem mindig könnyű; magunk körül forgunk kötéltel, belekeveredünk a harasztbokrokba, melyeket letépünk magunkkal, oda ütődünk az éles szirtekhez és öltönyünkkel töröljük le a jeges vizet, mely a falakon szivarog. Végre megpihenünk egy párkányon, hogy lélegzetet vehessünk és egyensúlyt nyerve, újra kitaszítjuk magunkat az ürbe, azután csakhamar megérkezünk a biztos fenékre. Nem gondolok elragadtatással arra a pár perczre, melyet a sziklaút fenekén töltöttem. Lábam vízben állott; a lég nedves és hideg volt; a sziklák ragadós, agyagos sár fedte; sötét árnyék körbezett; nem tudom, mifele bizonytalan fény, valami visszaverődés felülről, megkülönböztetni engedett néhány homályos alakzatot, egy barlangot, különös függő köveket, hatalmas oszlopot. Akaratom ellen is fel-emeltem fejemet a világos kerek nyílás felé; szeretettel néztem a kút párkányát körbezó zöld koszorút, a följé nyuló ágakat, melyeknek lombjait a napfény megaranyozta, az égbolton szabadon repedő madarakat. Siettem napvilágra kerülni; kiáltottam és társaim felhúztak a mélységből, én pedig segítettem nekik, nagyokat lökve lábammal a kőfal kiálló szirtjein.

Mikor befagy a patak.

Még abban az évszakban is, mikor a természet legfukarabb a szépségek dolgában, a patak újabb változata elbájolt. Azok, a kik nem fagyoskodók, nagy hidegben szemtanul lehetnek a jég küzdelmének a folyóvízzel. Minden kis kavicsról, kiálló gyökérről egy, két, azután három és több apró kristályszerű nyulak a víz színére, utánuk száz meg száz nyilként sugároznak jobbra-balra a jégtűskék: tömételten százból szőtt jégfaló vonja be a rengő víztükröt. Csakhamar csinos jégkoszorú csillog a partnak minden pontján, a fatörzsek és a habok közt veszt megmaradó tükröcskéken — és ezek a jégrojtók lassacskán a esziszolátna üveg tempa színét és a gyémánt ragogásait veszik fel a színt, a mint a hullámocskák mozgatják, vagy légbe emelik, vagy a vízre fektetik. Apránként tért nyerve, a kristálykoszorúcskák növekednek és jó darabon elborítják a patakviz esendes részét. A vékony jégkétegek között csak keskeny útja marad a szelafolyásnak. A zuhatagokat szegegyező sziklafalokon a megtört vízcsapok jégtükrökert terülnék el és a víz, mely lassan szivárogozik lefelé, hosszú átlátszó csapokká fagy, szzebben, mint a cseppköbarlang stalaktitjai. Végre, mikor a hideg fokozódik, a patakviz egyik parttól a másikig beáll, olykor fenékig befagy: szilárd zölös márványtalaj lesz belőle, melyen fehér pettyeket rajzolnak a közbeszorult léghólyagok.

Midőn aztán beköszönt a szép tavasz, elolvad a jég, s a kellemes hűs habok megint vígan lo-cogva eseregőznek tovább, akkor a fordés gyönyöröit így festi:

Mily öröm nekem e kis vizesés alatt egy köré ülni és érezni hátamon a patakzást, mintha szikla volnék, azután habköpenybe burkoltan látni magamat! Mily kellemes, mikor az ár elragad egy szirtig, a hol felkélzem megkapaszkodom, míg testem a víztől emelve, ide s tova libeg! Azután ismét vitetem magamat és megfeneklek egy zátónyón, hol a csillám úgy fénylik, mint az arany és ezüst. Testem súlya mélyíti a zátónyót, a fővny és apró kavics tömegesen odábecsúszik; külön folyások, gyenge for-gatok edábecsúsznak körültem, mint valami sziget

A PATAK ÉLETE. — A HORGÁSZ.

körül; kényelmesen könyökölve szemlélem a csinos látványt, melyet nekem a gyér vízréteg alatt átalakuló homokzátóny nyújt, egyik oldal-on az ártól elmosva, másik oldalon az árad-mánytól növekedve.

Olykor a fenék, melyre engem a víz ragadott, zöld moherdóval fedett, hozzám simul, körül-fog és sima ágat nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillantása mintha von-zana; színté hallom nyújt. A víz vagy a növények le-begő szála emelked és himbálnak engem a víz színén? Nem is tudom megmagyarázni, nem gondolkozom, álmotaggá leszek; mintha én is kiegészítő része volnék a környezetemnek; azo-nosnak érzem magamat a lebegő fűvel, a fené-ken eszszámló homokkal, az árral, mely teste-met himbálja; rábámulok a patak fölő hajló fákra az ágak között kékelő égfoltára és a látás távolában tisztán kiemelkedő hegysekégek kör-vonalára. Valóság-e mindez a külvilág? En is-látom a csodaszéri szíren ujmutatását, mint a mesebeli halász; búvós pillant

EGYVELEG.

* **Hátrafelé gyaloglás** a legújabb sport-hóbort. Egy fiatal belga így módon két napalatt ment Antwerpenből Brüsszelbe megfordított arccal. Már előbb gyakorolta magát ebben, úgy hogy csaknem oly gyorsan ment, mintha redesen járt volna. De különös megvasalt cipőt hordott.

van, a szintén francia *Mutel*, ki a múlt év végén igen siralmas jelentést küldött Lyonba, előadván, hogy a háború kitérésekor a pogány koreaiak bandákká tömörültek s rabló és gyilkoló dühökkel főleg a keresztények ellen fordultak. Földülták a hittérítőtelepeket, kirabolták s földlítették a keresztények házaikat; a férfiakat, öregeket s gyermekeket irgalom nélkül öldösték, a nőket a legvadabb módon meg-

ménytelenül tért vissza, mert a hozzájuk kiküldött hűradót egy féktelen banda elfogta s így a szerencsétlenek a hajó ottlétéről és szándékairól nem értesülhettek. *Mutel* püspök állítása szerint iszonyú sors vár a szétkergetett szegény keresztényekre, mert a kik a fegyvert elkerülhetik, azokat a tél hidege és az éhség elpusztítani. A *térítők* maguk is csak nyomorogva tengődnek.

A TÁJ SÖTÉT KERETBEN JELENIK MEG.

A LÉGI UTAS LASSAN BOCSÁTOKZIK ALÁ.

A PATAKVÍZ EGYIK PARTJÓL A MÁSIKIG BEÁLL.

A PATAK ELEJÉRE. — Reclus Elisének a Természettudományi Társulat kiadásában most megjelent művéből.

A FENYŐERDŐ A VÍZEN VISSZATÜKRÖZDIK.

* **Történelmi becsü aszalterítője** van egy bécsi vendéglősnek. Minden uralkodó vagy más tekintetben kiváló vendégével feliratta reá nevét s hogy a felirat el ne kopjék azt kihimeztette, de úgy, hogy a sajátkezü vonások jellege megmaradjon.

* **Keresztények Koreában.** A khina-japáni háború okozóján, Korea félszigeten, már mintegy 45—50,000 a keresztények száma, kik legnagyobb részt a francia hittérítők tanítványai. Már külön püspökük is

gyalázták s részben magukkal hurcolták szóval olyan dülást vittek véghez, hogy mintegy 15,000 keresztényt hajléktalan földönfutókká tettek, kik erdőkben, pusztaságokon, barlangokban keresnek menedéket, ha találhatnak. Egy hittérítő - telep írásban kért *Mutel* püspöktől oltalmat és gyámoltást, kinek közbenjárására a koreai tengeren időző egyik francia hajó, az *«Inconstant»*, el is ment az üldözöttek összeszedésére s megvédésére, de ered-

* **36 évig állott húst** adott enni egy londoni nagykereskedő előkelő tudósokból álló vendégének. A húst *Spitzberga* szigetén találták bádög szelencékben, melyek jelzései mutatták, hogy azt még *Parcy* kapitány expedíciója helyezte volt el. A hús izletes volt s épen semmi szaga sem mutatkozott.

Dr. SCHEMIDT JÓZSEF.

AZ EZREDÉVI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS ÚJ IGAZGATÓJA.

Az 1892. évi II. törvényzikk szentesítése óta, mely 1895-ben Budapesten általános országos nemzeti kiállítás tartását rendeli el, elhalt *Baross Gábor* miniszter, a ki a törvényjavaslatot és indokolását készítette; egy évvel tovább (1896-ra) lón tolva a kiállítás megnyitása. Közlebb helyet adott utódjának *Lukács Béla* miniszter is, a ki nagy szeretettel és lelkesedéssel maga vezette a kiállítás előmunkálatait. A jelenlegi kereskedelemügyi miniszter, *Dániel Ernő*, a ki a törvényzikk értelmében a kiállítást az illetékes miniszterek és egyéb szakkörök közreműködésével rendezi, buzgósgát tekintve első kíván lenni, mint kiállítási elnök mégis harmadik már a sorozatban.

Hasonlóképen vagyunk a kiállítás igazgatóival is. Az első tudvalevőleg *Németh Imre* miniszteri tanácsos volt, a ki az előmunkálatokat ritka sokoldalúsággal és ritka szorgalommal kezdte meg; vezette, intézte az ügymenetet minden irányban, míg súlyos betegsége le nem szorította a térről s a halál szele ki nem ütötte kezéből a vezérlő pálcát. Múlt évi december hó 1-én *Graenzenstein Béla* miniszteri tanácsos vette át a kiállítás igazgatását, — a történelmi főcsoport élére már előbb *Szalay Imre* nevezetvé ki, — de harmadfél havi tevékeny munkásság után *Graenzenstein* Bélát is elszóltották a szép feladattól a pénzügyminiszterium államtitkári székébe.

Az ezredévi országos kiállítás harmadik igazgatóját most mutatjuk be olvasóinknak dr. *Schmidt József* miniszteri tanácsos személyében, azon kívánsággal, hogy ebben a valóban fontos állásban többé személyváltozás ne történjék.

A honfoglalás ezredévi megünneplése egyik nagyszabású és fényesnek ígérkező mozzanatának, az országos kiállításnak sikerét ez a sok, de a körülmények kényszerítésére által igazolt személyváltozás bizonyára nem fogja kockáztatni, nem, annyival kevesebb, mivel az újabb választás egy minden tekintetben kiváló férfúra esett, a kiben világos elme, éles ítélőképesség, tág ismeretkör és vaszorgalmú munkásság egyesülnek.

Schmidt József 1848-ban született Előszálláson (Fehérmegyében), hol hasonnevű atyja a cziszterciek birtokán felszázadnál tovább kiváló gazdatiszt volt. Tanulmányait a cziszterciek székesehérvári főgymnáziumában végezte. A jogot a budapesti tudomány-egyetemen tanulta, hol 1872-ben doktori, 1873-ban pedig köz- és váltóügyvédi oklevelet nyert s mint ügyvéd a fővárosban telepedett meg. Hivatásszerű foglalkozása mellett nemzetgazdasági tanulmányokba mélyedt, mely téren szakirodalmunk néhány számottevő művet köszönhet tollának. Nevezetesen az *Országos Magyar Gazdasági Egyesület* 400 aranyas pályadíját *«Jószágaink rendezése»* című munkája nyerte el és ugyanitt, ismét 2000 forint pályadíjjal koszorúzták meg egy másik művét: *«A magyar gazda hírelés»*-t. Mindkettő nyomtatásban is megjelent és közkezen forog. E műveivel vonta magára a gróf *Pálffy* család figyelmét, mely őt jószágigazgatóvá hívta meg Szegelyben. Három éven át (1885—1887

végeig) működött a gyakorlati gazdaság terén, mely minőségében három ipartelep (bútorgyár, vegyészeti gyár és több gazdasági szeszgyár) igazgatását is vitte. 1888-ban lépett államszolgálatba, mint a pénzügyminiszterium titkára s a regale-váltság nagy munkájában kiváló része volt. Sikeres működése elismerésül 1890-ben Őfelsége osztálytanácsosává nevezte ki s *Wekerle Sándor* miniszterisége alatt az elnöki osztály vezetését vette át. Kozma Ferencz miniszteri tanácsos őt szemelte ki utódjává s átkérte a földmívelési miniszteriumba, hol vele együtt működött. 1892 óta miniszteri tanácsos s Kozma halála után a II. főosztály (Lótenyésztés) főnöke lón. Ezen állásában érte a kereskedelemügyi miniszter kitüntető bizalma, melylyel az ezredévi kiállítás igazgatójává hívta meg.

Dr. *Schmidt József*nek a kiállítási ügyekben már előbb nyílt elég alkalmja jártasságot szereznit. Az 1885-iki budapesti kiállításon, vala-

Ellinger fényképe után metszette Morélli G. tanár. Dr. Schmidt József, az ezredévi orsz. kiállítás új igazgatója.

mint több gazdasági és iparkiállításán mint jury-tag tevékeny részt vett.

Az ezredévi orsz. kiállítás előmunkálataiban kezdettől fogva serényen közreműködött s ezentúl kizárólag ennek fogja szentelni összes idejét, nagy látókörét és kitaró munkásságát, a mire a nagy feladat és a még hátra levő rövid idő miatt valóban nagy szükség is van.

Emér.

KIÁLLÍTÁSI ÉPÜLETEK.

Az ezredévi országos kiállítás pavilonjai közül ismét kettőt mutatunk be olvasóinknak, a múlt hó folytán készült rajzok után. Az egyik az *igazgatóság épület*, már teljesen elkészült. Kolbenheyer Viktor műépítész tervezte. 950 m² méter beépített területet foglal el s 54 ezer forintért *Antony, Schneider* és *Lux* társas vállalkozók készítették el. Az emeletes pavillon fedett udvarából négy karú lépcső vezet föl az emeletbe, hol a kiállítás elnökének, alelnökének, az igazgatóságának és számvevőségnek hivatalos helyiségein kívül egy 102 m² méter nagyságú terem is van, melyben az országos bizottság és csoport-juryk fogják üléseiket tartani. A föld-

szinten a műszaki osztály, iktató-, kiadó-, pósta-, táviró- és telefon-hivatalok, a kiállítás orvosa és térparancsnoka foglalkoznak elhelyezkedni. A műszaki osztály f. évi február 4-ike óta már ezen épületben működik; április második felében pedig bele költözik az egész igazgatóság a történelmi főcsoport és a földmívelési miniszterium kiállítási irodája is.

A másik pavillon, melyet bemutattunk, még építés alatt van. Ezt a *Ganz-féle* gyár tervezte saját műszaki osztálya által. A nagyszabású épület 2500 m² méter területet foglal el s függetlenül még egy fűtőház is épül hozzája, mely a villamos motorok elhelyezésére és üzemben tartására szolgál. Innét nyeri majd világítását a *fontaine lumineuse* (színesen világított vízjáték), mely a kiállítás egyik legérdekesebb látványossága lesz, továbbá innét kapják a villamos áramot a nagy körüli villamos vasut és a korzó ivilámpái. A pavillon a *Ganz-gyár* gyűjteményes kiállításának befogadására fog szolgálni. Itt lesz képviselve az elektro-technikai osztály, a vasöntés, a vasgyártás, malmok és turbinák, vas-szerkezetek és fűszerkezetek. A pavillon belső vaszerkezeteké maga nevezetes kiállítási tárgya lesz a gyárnak, melyen már nagyban dolgoznak. Képünk a pavillont azon alakjában tünteti föl, a mint nem régebben munka közben egy művészünk lerajzolta. Emér.

KHINAI KÉPEINKRŐL.

A *«Vasárnapi Ujság»* f. évi 6-ik számának 88. és 90-ik lapján három csataképet közöltünk a japán-khina háborúból. E képek, mint ugyanazon számban említettük, eredeti khinai rajzok másolatai, melyek a valósággal ellenkezőleg azt akarnák elhitetni a mennyei birodalom jámbor lakosságával, hogy a khinai hadsereg győzött. Ennyi a rajzokból európai szemmel is kiolvasható. De érdekesnek véltük a rajzok fölratainak az értelmét is kipuhatólni. E végett fölkértük lapunknak Bécsben tartózkodó munkatársát, *Reményi* Ferencz sorhajóhadnagy urat, hogy fordítsa ott le e szövegeket a japán követségnél. S ő e megbízásban nyomban eljár, még pedig teljes eredménnyel, mert a japán követség titkára, dr. *Hata* úr, kész előzékenységgel teljesítette kérését. Így most pótlólag hiteles fordításban közölhetjük a képek fölratait, megjegyezvén, hogy a nagyobb jegyű irások *czimek*, az apróbb jegyűek pedig *magyarzatok*.

Dr. *Hata* úr fordítása szerint tehát az első kép czime ez: *«Korea visszafoglalása»*.

A *magyarzó szöveg* (a czimtől balra) ezt mondja: *«Setsu* tábornok egy igen mélyen gondolt hadi eselt hajtott végre. Ugyanis egy várat elhagyott, hogy becsalja belé a japánokat és így megfogja őket, ismét megtámadja és megsemmisítse őket egyéb (khinai) csapatok segítségével. A esel sikerült. A győzelem nagy volt. A japán sereg tönkrement, és így most külföldi (koreai) gondjaink megszűntek.»

Lent a kép alján ez olvasható: *«Egy japán tiszt elfogatása a császári (khinai) katonák által.»*

A második kép czime ez: *«Ping-Yang* (koreai helység) visszafoglalása két hadcsapat által *Ye* és *Setsu* tábornokok alatt, egy lovas csapattal egyetemben.»

Ugyanazon rajz *magyarzó szövege* (a czimtől balra) ez: *«A* nevezett csapatok *Ping-Yang* környékén találkoztak a mintegy 10,000-re menő japán sereggel. Mindkét sereg elsáncozta magát. A csatában a mi seregünk teljes győzelmet aratott. A japánok sebesülteinek és halottjainak száma megszámlálhatatlan. Mikor ez után épen *Ping-Yangot* be akartuk venni, a japánok

segítséget kaptak Koreából. De ebben a seregben is nagy kárt tettünk úgy, hogy a japánok jelenleg végkép meg vannak verve.»

A harmadik, vagyis a 90-ik lapon levő kép czíme ez: «Nagy csata Ping-yannál Koreában egy holdvilágos éjjelen.» A magyarzó szöveg értelme pedig így van: «Augusztus 16-ikán éjjel három oldalról japán seregek jönnek és megtámadnak bennünket. A mi csapataink is három osztagra oszlanak és csakhamar heves viadalba jutnak. Mindkét fél nagy veszteséget szenved, a gaz japánok vesztesége azonban nagyobb, mint a miénk.»

ALBRECHT FŐHERCEG ÉS MAGYAR EZREDE.

Lapunk múlt évi 43. számában bővebben foglalkoztunk a 44-es ezrednek a pilis-esabai táborban megtartott 150 éves jubileumával. Az ősz tábornagy legjobban kedvelte 44-es kaposvári ezredét, melynek 1830-tól 5 volt a tulajdonosa. Ha háború volt, az ő ezrede mindig első volt valamennyi hadjáratban; 1859-ben a 44-es ezred ott volt az olaszországi harcsteren; majd harczott a szerencsétlen königrázi esztében, a honnan megtévedve érkezett vissza Kaposvárra. Alig heverte ki a veszteségeket, mikor 1869-ben a déldalmáciai harcsterre vezényelték, hol a vitéz somogyi fiúk szintén hősiessé viseltek magukat. Itt nem az ellenség golyói, hanem a fölkelők közpajori ritkították meg sorokat. Itt tette ki magát rendkívüli módon Orbán szakaszvezető, ki arany vitézségi érmet kapott és a főherceg le is fényképeztette. A hős szakaszvezető arcképe mindig ott függött Albrecht főherceg dolgozó-szobájában.

A főherceg igen szívós természetű volt; edzett teste dacolt az idővel. De az utóbbi években szinte rohamosan kezdett öregedni. Megörnyedt, megrokkant, a hallása meggyöngült, úgy, hogy a hadsegédek jelentéseiket szinte kiabálva tették meg neki. Utolsó működése helyén, a balassagyarmati nagy hadgyakorlatokon már igen törődöttnek látszott. Ide külön nyerges vitetett, a melynek a szerkezete épen olyan volt, mint annak idején az agg Radecky tábornagyénak. Az öreg vezért elől-hátul odaszíjazták a nyereghez és hogy a közönség ne vegye észre ezt a «megerősítést» ilyenkor a környezete valóságos hármastürelmet formált körülötte. A főherceg rendkívül humánus gondolkodású katona volt. Különösen a tiszteteket atyailag szerette. Segített, gyámoltotta a szegényebb sorsúakat és ily czélokra évenként óriási összegeket áldozott titokban. Szeretett első sorban kaposvári ezredével éreztetni, melyről fejedelmileg gondoskodott. Az ezred tisztjait kaszinójának gazdag könyvtárát ajándékozta, ezenkívül 100 személyre való ezüst asztali készletet vásárolt, melynek minden darabja az ő czimerével volt ellátva. Az ezred tavalyi 150 éves jubileuma alkalmából is a 60 ezer koronás alapítványon kívül, melynek felét a tisztjait, felét pedig az altiszti segélyalapra rendezte, — a jubileum költségeire 10 ezer forintot adott.

Képünk azon jelenetet ábrázolja, midőn Albrecht főherceg ezredének tisztikarával együtt lefényképeztette magát. A képen a tisztikárnak csak egy része látható, középen az ősz tábornagy, jobbján Iwinger ezredes, mellette Sturm és Schwarz ezredesek foglalnak helyet, balján pedig Szigler százados, a többiek a tisztikar fiatalabb tagjai.

Az ezred tisztikara most egy tíz tagú küldöttséggel képviselteti magát a temetésen, ezenkívül a legénység válogatott tagjaiból egy kombinált diszszázadot küld Bécsebe, mely a koporsó után fog haladni az ősz tábornagy utolsó útján.

Markó Miklós.

ALBRECHT FŐHERCEG HALÁLA.

Február 18-ikán déli 1 óra mult néhány perccel, mikor Albrecht főherceg lehunyta szemeit. A 78 éves, szikár agastyán életreje soká dacolt a tüdőgyaladással. Az orvosok már e hó 16-án várták a halál bekövetkezését. E hó 17-én a király távirati uton azt a kérdést intézte Cap-Martinból, hogy életben találhatná-e még a főherceget. De az orvosok

válasza az volt, hogy a halál minden perczen bekövetkezhetik.

Február 18-án hétfőn reggel eszméletlen volt a beteg; de az élet szikrája még egyszer fellobbant a haldoklóban, úgy hogy még Würtembergből érkezett unokáival néhány szót beszélhetett.

Dr. Hübel orvos jelentette a fogadó-teremben egybegyült családtagoknak a halálhírt. Valamennyien a halottas-szobába mentek, a halott kezét megcsókolták és sirva fakadva, elmondták a Miatyánkot. A szolgaszemélyzetet is bebocsátották a halotthoz. Ezek is megcsókolták a halott kezét, és térdreborulva imádkoztak.

A halottat abban a szobában hagyták, a hol elhunyt és ott történt meg a bebalzsamozás is. A főhercegi család az elhunyt kívánsága szerint koszorukat nem fogad el.

A királynak Frigyes főherceg táviratozta meg a gyászhirot. Mentoneban készen tartották az udvari vonatot, s 5 fősége e hó 18-án délután 3 órakor elutazott Bécsebe, hogy megtegye az intézkedéseket az uralkodó család szeniorjának temetésére. A király febr. 19-én esti 11 órakor érkezett Bécsebe.

A halálhíre minden udvartól és kormánytól, fejedelmektől, az uralkodó családok tagjaitól részvét-táviratok érkeztek. A legmelegebbek közül valók a czári pár és az övegy czárné telegramjai Umberto olasz király és neje a következő telegramot küldték: «Albrecht királyi herceg elhunyt a legbensőbb részvételt kelti bennünk s az egész császári családdal együtt érezzük a fájdalmat, mely azt érte.»

Az udvaroknál gyászit rendeztek el. A német császár hadiparancsban tudatta Albrecht főherceg halálát, ki a német hadseregben is tábornagy volt.

A monarchiában a kaszárnnyakon mindenütt kitűzték a gyászlobogót. Budapestén a hivatalos épületeken leng zászló.

A magyar országgyűlés mindkét házában febr. 19-én jelentették be az elnökök királyunk újabb gyászát. Egyéb tárgya nem is volt ezeknek az ülésnek. A képviselőházban Szilágyi Dezso elnök emlékeztetett meg a főherceg katonai érdemeiről, magán élete egyszerűségéről, bőkezű jótékonyágáról. A képviselőház egyhangulag jegyzőkönyvbe iktatta részvétét, megbizva elnököt, hogy a részvétet a trón színe elé is eljuttassa. — A főrendiház a temetésen küldöttségileg is képviselteti magát. — A horvát tartománygyűlésen Gyurgyevics elnök tett jelentést. Szavait felflvia hallgatták.

Budapest főváros febr. 20-iki közgyűlésén elhatározta, hogy a királyhoz részvétirát intéz. — A gyalogezrednek parancsnokai belitolták a katonazenekarok működését a nyilvános helyeken. E hó 20-án már a városligeti jégpályáról hiányzott is a katonai zene. A tisztikar önkényi elhatározta, hogy mulatságokba, színházba nem jár, míg a temetés meg nem történt. A temetésre menni akarák tisztet hat napi szabadságot kaptak. A fővárosban állomásozó közös és honvédségi tábornoki kar Lobkovitz herceg vezetése alatt testületileg megy a temetésre, hozzájuk csatlakozik a 44-es kaposvári Albrecht ezred tisztikarának küldöttsége is.

A holttestet Aroóban február 20-án balzsamozták be s tábornagyj egyenruhában a tették ravatalra. Kezében ébenfa feszületet tart. E hó 21-én délelőttől kezdve a közönség is megtekinthette a ravatalt. Az aroói beszantelésre b. Főjérvány honvédelmi miniszter is megérkezik a Mária Terézia-rend lovagjainak küldöttségében. Aroóban febr. 23-án szombaton lesz a beszantelés. Szombaton éjjel különvonat viszi a holttestet Bécsebe; és 24-én este tíz órakor érkezik Bécsebe a déli vasút pályaudvarára. A főhercegek és főhercegnők néhány órával előbb utaznak el Aroóból. A koporsót azonnal állásállítják a Hofburg plébánia-templomába, s febr. 25-én és 26-án ott lesz ravatalon, s a közönség is megtekintheti. A végrendelet a tescheni hitbizományt, 5 fősége megadott engedélye alapján, két majorátusra osztotta, melyek egyikét Frigyes főherceg, a másikat Károly István főherceg javára alapított. Többi, a hitbizományhoz nem tartozó birtokai az uralkodóház nem épen gazdag tagjaira fognak átszármazni.

A temetés Bécseben febr. 26-án kedden délután 3 órakor lesz. Ó felsége a külső Burgkapun keresztül haladó gyászmenetet el fogja kísérni a kapucziusok templomába. Beck báró tábornagy a vezérkar főnöke vezérli a katonai gyász kíséretet.

Vilmos német császár, az orosz czar külön küldöttséggel képviseltetik magokat a temetésen, mert az elhunyt főherceg német és orosz tábornagy is volt. Vilmos császár Albert herceg, a czár Vladimir nagyherceg fogják képviselni. A közös hadsereg valamennyi tábornoka részt vesz a temetésen.

Aroóban febr. 21-ikén zárták el a koporsót az uralkodóház tagjainak jelenlétében, kik délután 4 órakor mély meghatótsággal bocsúzták el a halottól. A koporsót két fedéllel zárták el és beforrasztották. Habár az elhunyt elrendelte, hogy koporsóját ne fogadjanak el, a szélső-ellenburgi herceg korszorját mégis elfogadták.

PÁRISI DIVATLEVELE.

Páris, február közepén.

A hosszú farsang lefolyását eddigelé valami különös esemény nem zavarta meg, s így Párisban is ép úgy, mint Londonban, valamint Európá egyéb fővárosaiban is egymást éri a sok fényes jelmezű estély és táncszalag. Mint magától értetődik, fényes, izléses és változatos női öltözékek dolgában az elsőbbség mindenkor Páris illeti meg. Itt még a társadalom alsóbb rétegeihez tartozó nők öltözetein is föltűnő a finom csinnal párosult izlés még akkor is, ha a ruha olcsó kelmeből készült. A közép-osztály már az előkelő nyomában akar járni, s ez a verseny nagy hasznára van az ipárnak. A francia selyemgyárakkal való versenyzéssel mai napság Belgium, Németország már felhagytak. Valóban szép és aránylag olcsó selyemkelmék csak francia gyárakból kerülnek ki; ha pedig nehézség, szines gyárpreselt brokátokról van szó, ismét oda kell fordulni. Az idei farsangon az egyszerű sima, vagy apró mintázatú lyoni selyemkelméket még fiatal leány öltözeteire is sokkal szivesebben használták, mint a méreg-drága, kényes és e mellett még sem oly hatást előidéző különféle érkeket, vagy egyéb vékony szövötteket. Az ide s tova idejüket múlt téli köpenyek, színházi fölöttök korcsolyázó kabátok bélésére és külső prémezésre felhasználás szörmek közül a karakul, róka, ezoboly és persa bárny mindvégig fentartották magukat, mi az Oroszországból alterjedt divat végleges megállapodását jelenti.

Páris előkelő divattermeiben a közelgő tavaszi időszakra való fölöttök, cape ok, sétán és kocsiiban használható ruhák mintái jobbnnyire tavalyi szabás szerint készültek és nagyon csekély eltéréssel sötétebb árnyalatú színeket mutatnak. A gyapotkélme helyét könnyebb posztófélek foglalták el, melyek különösen a fél-hosszú szoknya szabásánál alkalmasan használhatók. A vékony posztó sokkal szöb redőbbe szedhető, mint a tömött szövésű angol vagy skót gyapjúkelmék. Sötétkék, valamint sötétzöld posztóruhák, bársony vagy fekete paszománt díszítéssel, feltűnően rövid uszállyal, megfelelő szabású kabátka, vagy hosszabb cape, vékony lemez-kalap bársony csokorokkal, mindez többé-kevésbé érdekes változatosággal, az idén is divatosak maradnak, és miután a rengeteg bőségű újjakról senki sem akar lemondani, krinolinoktól pedig egyelőre nem kell tartani, legfeljebb a derék szabása jöhet még kérdésbe. Egyelőre a szemlére kitett mintákon valami különös eltérést nem vettünk észre, s így — sok férj és családapa öröme — a tavalyi épen maradt tavaszi ruhák az idén is használhatók lesznek.

Ez alkalommal egy nevezetes esemény akarok felémíteni, mely a világáiro divatkorében nagy érdeklődést keltett. Ugyanis az elsőrangú divattermek tulajdonosai nagy ámulatára a belföldi, sőt a külföldi vevők és megrendelők tetemes része szükségleteik szállításában leginkább minta-ruhákra szorított, mit az illető czégek oda magyaráznak, hogy a holtyek ruháikat otthon varratják. Nem tekintve, hogy ilyformán az előállítás költségeik nagy részét megtakarítják, ruháikat teljesen saját izlésük szerint készíthetetik, a nélkül, hogy netalán változtatások esetére ismét a divatteremre szorúlnának. Tegyük fel például, hogy egy Szent-Pétervárról Worthnál megrendelt estélyi vagy báli ruha az illető főúri hölgynek nem tetszenék. Miután a Párisba küldött öltözék legjobb esetben három-négy hét múlva kerülne vissza: csakugyan sokkal jobb, ha a ruha helyben készül, mi megfelelő minták, vagy mintarajzok segítségével könnyen eszközölhető. Redfern Londonban, és Worth Párisban évenként legalább 2—3 milliót vesztenek, mi azonban óriási üzletk gyarapodását már csak azért sem akadályozhatja meg, mivel a hiányt belföldi vevőinknek engedélyezett árszállítással teljesen pótolják.

Worth legújabb remekeinek egyike egy XIII. Lajos korabeli szabású ebdi öltözék, melynek jól sikerült rajzát ide csatolom. A bronz színű atlaszból készült szoknya alja és közepütt szétvál, oldalain átfurt — à jour-hímzéseken alul a créme színű selyembélés látszik ki. A fél magas fekete bársonyderék hasonló himzésű és «Vieux-rose» színű bő s magas újjakkal együtt az egész ruhát érdekessé teszi. A mint látható, a divatnak hódoló hölgyeink ebédék alkalmával ékszerrel, sőt még egyszerű fülbevalót, vagy karperecszet sem viselnek. A világos színű svéd bőrképztyük a csuklón felül bő redőkben a könyökig érnek. A himezett szines selyemharisnyához való magas sarkú czipő többnyire a ruhával egyező színű atlaszból készül. Hajdíszek dolgában valahára oda jutottunk, hogy mai napság virágot, tollat, vagy bársonycsokrot esak is szinpadon viselnek, hol Sardon «szókimondó asszonyága» az első császárság korabeli meszeszerű kocsagtollakkal ékeskedik.

Alice.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Komjáthy Jenő. A homályból. Költemények 1876—1894. Ez a posthumus kötet úgy tűnik föl előttünk, mint egy kettőtört oszlop, mely egy sírdomb felett egy korán megszakadt életet gyászol. Komjáthy Jenő sorsa valóban megható s a tragikus részvételt kelti föl bennünk. Mert nem tragikus sors-e, ha a költő évek hosszú során át életét emészti s lelkét égeti el a dicsőséggért, s midőn azt hiszi, hogy már a czélnál van s ezrek szívét ragadja mindjárt magával: hirtelen lehunyja szemét mindörökre. Komjáthy épen verskötetének sajtó alá rendezése végett jött a fővárosba, midőn váratlanul elhunyt. Szép tehetséget vesztett benne irodalmunk, kit ezzel a kötetével ugyan valószínűleg csalódás várt volna, de ki épen a családokos arán megtisztulva, kiforrva, egykor értékes művekkel ajándékozhatta volna meg a magyar irodalmat. Komjáthyban a valódi költőnek sok eleme volt meg: élénk képzelet, lendületesség, erő s ügyes verselési képesség. Költészetének azonban van egy igen nagy fogyatkozása: tele van elvont philosophiákkal és metafizikával s az igaz emberi mondhatni teljesen hiányzik belőle. Ez a körülmény — bár a költő örökké a végtelenben száll — költészetét egyhangúvá szűkíti teszi s bármely sűrűn eregeti fel a nagy szavak szines röppegyűjt, sívár unalom fogja el az olvasót. Különbösen versein bizonyos fölfeszített beteges izgatottság ömlik el: úgy érezzük, hogy a költőt nem a kiáradó életerő, hanem az ereiben futkosó kóros láz hevíti. Talán ennek a beteges képzelgésnek tulajdoníthatjuk azt az önistenítést, melylyel verseiben gyakran találkozunk. Hogy a lyrai költő magáról dalol, épen nem hiba, sőt inkább erény: de folyvást a saját nagyságát emlegetni, talán még sem megy. De ne legyünk túlszigorúak a költő iránt, ki már úgy sem okulhat földi kritikából, hanem inkább álljon előttünk alakja, mint egy magas reményekkel telt, nagyratörő tehetségé, kinek kidőlte könyvet érdemel. Mutatványul álljon itt a következő költemény:

Da l.

Már nem bírok tovább magammal,
Szívem csordulit tele van,
Magába már nem fér e lélek,
Ez üdv, e kéj határtalan!

Szívből mint egy lángfolyam tör
Férv, érzés, millió gondolat,
Ledől minden korlát, sorompó,
Lelkem, miként a fény, szabad.

Szétáradok a mindenségben,
Ringatok az örök habok
S hogy lényem árak szerte-széjél:
Úgy érzem, minden én vagyok.

A lég, a felegek, az erdő,
Mikéntha minden zengene...
A föld, a csillagok, a tenger,
Minden szivemmel van tele.

És mintha mind lobogna, égne;
Rajongna, élne szikla, rög...
Állat, virág, fa, sőt az ember
Érezze tégedet, Örök!

Sőt mintha mind magasba törne,
Szeretne, fönne érzene,
Remegne kéjtől, szent gyönyörtől,
Minden dal, illat, fény, zene...

A természet átszellemülne,
Mint Orpheusnak énekén...
Az örök létnek, örök üdvnek
Csodás mélységeit zengem én,

És mintha mind belém ömlőne,
Az óceán s a csillagok,
Szin és sugár, dal, illat, éter:
Úgy érzem, én minden vagyok.

Jókai új regényei. A korszorú írótl, ki épen most ünnepli hetvenedik évét, egyszerűen négy regény jelent meg a Révai-testvérek kiadásában. Kifoghatatlan és örökifjú tollának műveit a régihez hasonló érdeklődéssel fogadják a közönség ma is, mikor alig múlik el nap, hogy a már annyira ki-terjedt és oly sok jó erő által gyarapodó szépirodalom meg ne hozná a maga kötetét. Jókai műveit ma is nagy érdeklődéssel különbözteti meg a magyar olvasó közönség. A képzelem frissége, ereje, az előadás lebilineselő hatalma, az alakok és helyzetek változatosága, a humor derűtsége most is

EBÉD-ÖLTÖZÉK. — Párisi divatkép.

kitüntetik Jókai műveit. Négy új regénye: «A Krúd» és a «Tegy jót» a «Nemzet» tárczájában jelent meg először, a «Trenk Frigyes» és a «Magne» pedig a «Pesti Hirnap»-ban. A Révai testvérek szép kiállításban bocsátották közre és egy-egy kötet ára 1 frt, csak a «Tegy jót» ára 1 frt 20 kr. — Épen most adta ki Stuttgartban Engelhorn az «Allgemeine Romanbibliothek» legújabb kötete gyanánt német fordításban Jókai «Sárga róza» című regényét, mely a magyar tudományos akadémia a Pézely-díjjal tüntetett ki. Fordította Hecht-Cserhalmi Irén. Jókai művei a külföldi irodalmában is napról-napra jobban terjednek.

A természetománi társulat könyvkiadó-vallalatának 1893—95-iki sorozatából most küldik szét a 3-ik és 4-ik köteteket, abban két jeles külföldi munkát. Az egyik «Temesztett növényeink eredete», írta Alphonse de Candolle, fordította Pavlicsek Sándor, az eredetivel összehasonlított Mágócsy-Dietz Sándor. Ez a mezőgazdák, botanikusok, egyszerűs mind az emberi művelődés történetének vizsgálóit érdekli a legjobbról. Magában foglalja csaknem az összes gazdasági czélokra vagy a kertekben termesztett fák, növényeket, gyümölcsöket, kutatva azok eredeti termő helyét, és hogy hány század vagy ezred óta termesztik, előfordulnak-e vadon is, kijavítja sok téves adatot. A természetománi társulat azért tartotta szükségesnek e mű lefordítását, mert hazánk földmívelésével és gazdasággal foglalkozó közönsége sokat tanulhat belőle. Az oly növényeket, melyek a mi érdeklődésünkől távol esnek, csak röviden érinti a magyar fordítás, inkább rajzokat ad róla. Minden növény mellé oda van téve a magyar, francia, angol és német is. A könyv végén betűrendes név- és tárgymutató található. 61 kép is érdekessé teszi a munkát. — A másik mű: «A patak élete», írta Elisée Reclus, fordította Hentaller Elma; tizenhat képpel. Rec-

lus-t, az ékesen író természetvizsgálót jól ismeri közönségünk. Több munkáját lefordították, s «A hegyek története» című könyve is e vállalatban jelent meg. «A patak» kiegészítő része annak s ép azzal a könnyedséggel, költői kedvvel és a tudós ismeretének mélységével kalauzol a patakhoz, melynek életét és meséit oly vonzóan, oly tanulságosan írja le, forrástól kezdve minden változatában, kanyarodásaival, áradásaival, s az élettel együtt, melyet táplál nemcsak partjain, hanem a városokban is mint ivóvíz. A megfigyelés vágát költi fel a könyv s az élvezetesnek a tudományossal való egyesítésére buzdít. Mind a két munkát a szokott árszintű kötetben kapják a kiadó vállalat pártfogói.

Egy szalmaözvegy levelei, írta Benedek Elek. Az Athenaeum társulat ebben a kötetben egész füzér fővárosi életképet nyújt. Bakó Bertalan felesége fürdőre ment volt. Ideges és így nyugalmatlan lévén szüksége, a hat gyermek otthon maradt a papával. A szalmaözvegy férj aztán megírja feleségének, hogy mi történik otthon, milyen a feloldulás a háznál, hogyan töltik az időt, hova járnak. Mindebben a nagyvárosi élet egy-egy vonása elevenül föl, sok szatírálva. A csinos kötet ára 1 frt.

Egy veterán festő képei. Molnár József veterán festőművész képeiből egész kiállítás van most a műcsarnokban, mintegy 250 darab a művész több mint félszázados működésének különböző idejéből. Öltárkép, bibliai kép, életkép, de legfőképpen a tájképek sorozata mutatják Molnár sokoldalú művészetét. A közönség izlése szerint válogathat. Mert a művek mind eladók és igazán olcsók. Így ritka alkalma van a képkedvelőknek, hogy jutányos áron értékes festményeket szerezhessenek.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia febr. 18-iki ülését szaktudományi fejtegetések vették igénybe.

Rados Gusztáv értekezése volt az első: «A semi-definit négyzetes alakok elméletéhez» czímen. Utána Fröhlich Izidor olvasta fel Kövesligethy Radó

HALÁLOZÁSOK.

Roskovics Ienác, munkási székés káptalani nagyprépost, szentszéki tanácsos, a gör. katolikus egyház egyik leghazafiasabb és legtisztelendőbb papja, meghalt Ungvárt, e hó 15-ikén, 73 éves korában. Nemesak megszabott egyházi tisztjét teljesíté lelkiszeretesen, hanem azontúl is munkás buzgósággal fáradozott és a hazafiságban is példa gyanánt járt elől. Hosszabb ideig Hajdu Dorog papja volt s vezetője a törekvéseknek, mely a magyar görög-katolikusok számára az isteni tiszteltemben magyar nyelvet kívánt. Ki is dolgozta magyarul az egyházi liturgiát s az ő szép magyar énekes könyvét használják a g. kath. egyház magyar ajkú hívei. A vallást és hazafiságot együtt hirdette. Nagy népszerűségnek és tiszteltemnek is örvendett. Gyermekének nevelésében szintén az vezette, hogy a hazának minél hasznosabb fiaivá legyenek. Legidősebb fia Emmánuel szintén pap és az ungvári kath. főgymnázium hittanára; másik fia járásbíró, harmadik pedig, Roskovics Ignác a magyar festészet jelese. Kiterjedt család, rokonság, a tisztelők sokasága, a hívek ezrei gyszólják a kiténő főpap és lelkes magyar halálát.

PAPP MÓR, királyi tanácsos, az 1848-49-iki országgyűlés tagja, pestmegyei birtokos, meghalt Karácsony febr. 13-án, 72 éves korában. Az elhunyt képviselte később is a karcazi, majd jászladányi kerületet; azután a bírói pályára lépett. Mint a karcazi törvényszék elnöke nyugalmába vonult, de nem szünt meg a közügyekkel élnének foglalkozni. A királyi királyi tanácsosi címmelet tüntette ki az elhunytat. A volt jász-kun kerület alkapitánya volt, továbbá megyebizottsági tag, városi képviselő és a karcazi ev. ref. egyház presbitere. Papp Elek orsz. képviselő testvérét vesztette az elhunytban.

EGYVÁRY PÖTEMIKIN ÖDÖN, a budapesti egyetem könyvtartásztja, 1848-49-iki huszárhadnagy, meghalt e hó 15-ikén Budapesten. Volt színész is, végig küzdötte a szabadságharcot és szenvedett érte fogságot. Változatos életéből sok részletet megírt, s a lapok szívesen közölték a régi színészetéről és az elmúlt időkről szóló megemlékezéseit. Lapunkban több érdekes közleménye jelent meg.

RENYI DEZSŐ, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkára, az ifjabb irodalom egyik alapos készültje írója, meghalt Nagy-Váradon, alig 30 éves korában. A halált önként választotta, hogy megszabadítsa magát a sorvasztó betegségtől, mely testét, lelkét emésztette. Mint fiatal ember nyert a fővárosban egy kiváló pénzintézetnél alkalmazást, azonban inkább vonzotta a hirlapírni pálya. Közgazdasági kérdésekkel foglalkozott, s mindjárt első önálló könyve: «Magyarország érdekei a Balkán-félszigeten» elismerésel találkozott s állást szerzett neki a budapesti ipar és kereskedelmi kamaránál. Majd a vidéken keresett mozgalmassá állást s az akkor alakult marosvásárhelyi kamara választotta titkárává a szép készségtelű fiatal embert. A lappangó betegség azonban elvette életkedvét, s e hó 14-ikén azt mondta, hogy sürgős útra kell mennie, csakugyan el is utazott örökre. Nagy-Váradon kiszállt és megelőzte fátumát. Egy fogadóban föbe lőtte magát. Élénk részvét kísérte korai sírjába.

BÁRÓ GERLICY FÉLIX, főrendiházi tag, Biharmegye volt alispánja, meghalt Nagy-Váradon, febr. 8-án, 76 éves korában. Háza mindig a megye legjobbjainak találkozó helye volt, s 1886-ban a közbizalom Biharmegye alispáni székére emelte. Mindig munkás részt vett a közéletben, feltűnő szereplést azonban nem keresett. Gyermekei kora halálában sok csapás érte, egészsége is folyton gyöngye volt, s utolsó évet már teljes visszavonultságban töltötte, elborult elmével. A napokban egy kis unokája halt meg s ennek megcsókálása vérmérgézet idézett elő. Özvegye: gr. Kornis Lujza mellett több gyermeke és nagy kiterjedésű család gyszolja. Bárány Fejérvári honvédelmi minisztert is közeli rokoni kötelék fűzi a családdhoz.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Zombori LIPPAY GÁSPÁR, kir. tanácsos, orvostudor, a m. kir. tudomány-egyetem nyug. tanára, stb., 87-ik évében, Gyirmóton, honnan hült tetemeit Győrre szállították. — BELLEER IMRE, rákospalotai plébános, 49 éves korában, Rákospalotán. — KÖHÁMI HORVÁTH JÓZSEF, a jászberényi közbirtokosság elnöke, megyebizottsági tag és városi képviselő, 55 éves, Jászberényben. — MARA SAMUEL, földbirtokos, törvényhatósági bizottsági tag, az erdélyi múzeum-egyesület s az erdélyi gazdasági egyesület alapító tagja, 1848-49-iki honvédőhadnagy, 82 éves, Felső-Szállásapaton. — MEXNER KÁROLY, a főváros egyik józslési műépítész, a ki Szeged új alkotásánál fejtette ki első tevékenységét, majd a kormány megbízásából épült számos iskolát tervezett, az ország különböző részeiben, a székesfehérvári, győri, debreczeni, szegedi realiskolákat, a kolozsvári egyetem új központi és könyvtári épületét, stb. Mintegy másfél év előtt súlyos beteg lett a még fiatal ember, s egy bécsi sanatoriumban halt meg.

SZCZIROVSKY MÁRTONNÉ, szül. Országh Paulina, Baranyavármegye néhai főispánjának özvegye,

82 éves korában, Budapesten. — ÖZV. BÁRÓ DUKA ISTVÁNNÉ, szül. Duka Erzsébet báróné, 80 éves korában, Budapesten. — DR. LÖW TIVADARNÉ, szül. Weisz Krisztina, budapesti ügyvéd neje, 38 éves, Budapesten; Szegeden temették el. — RÉNYI JÓZSEFNÉ, szül. Köth Ida Maria, 55-ik évében, Budapesten. — ÖZV. CHÁRSZÁR ANOSTRONNÉ, szül. Szepessy Zsuzsanna, 52 éves, Kassán. — HIRSCH GRIZELLA, Hirsch József győri polgár leánya. 17 éves.

Előfizetési felhívás. KOSSUTH FERENCZ az „EGYETÉRTÉS“

főmunkatársa a következőleg indokolta meg, hogy miért lépett e lap kötelékébe: «Kötelességet vélek teljesíteni, midőn a közélet terére lépek hazámban, és atyám hagyományaihoz híven azt akarom, hogy a toll legyen a közpályán az első fogyerem; és e fogyer az Egyetértés hasábjain öhajtom használni.

Azon lap hasábjain, mely megallotta az idő tűzpróbáját és elvei, állása, tekintélye egyaránt megtisztulva jöttek ki a próbából, mint tűzből a tiszta arany.

Függetlenségi párti, szabadsággért és szabadelvű haladásért küzdő volt e lap mindig; cselekedetei azonosak az én cselekedeteimmel és így karöltve haladhatunk és küzdhetünk, egyetértve azon két országos pártnyalattal, melynek hivatalos programja azonos volt eddig az Egyetértés irányával.

Az Egyetértés a legnagyobb magyar lap. Legterjedelmesebben foglalkozik politikával. Legbővebben képes közölni az országgyűlést. Legtöbb tért fordíthat a közgazdaságra, különös tekintettel a mezőgazdaság érdekeire.

Kereskedelmi és tözseidi tudósításainak bősége föltulmálja sok lap egész terjedelmét.

Tárczájában két-három regényt közöl egyszerre tárcacikkei alkalomszerűség és ismeretterjesztés tekintetében páratlanul állanak a magyar sajtóban. Az Egyetértés 1895 jan. 1-én 28-ik évfolyamába lépett, tehát egyike a legregény napj lapoknak.

Csávolszky Lajos Kossuth Ferencz felelős szerkesztő, főmunkatárs.

Az «Egyetértés» előfizetési árai: Egy óra... 1 frt 80, Három óra... 5, Fél évre... 10, Egész évre... 20.

A szerkesztőség: Budapesten, Szerecsen-utca 35. s. A kiadóhivatal: Budapesten, Dalszínház-utca 1. s. Mutatványszámokat a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1880. számú feladvány. Nemo O-tól. Világos indul s a negyedik lépésre matot mond. Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1869. számú feladvány megfejtése. Baird W. J.-től. Megfejtés: Világos a. 8044, Világos b. 8044, Világos c. 8044.

Szerkesztői mondanivalók. Vezeklés. Távolról sem sikerült úgy, mint a multkor. Ebben is látjuk a tehetséget, de a művészi öntudattal teremtő költőt nem. A testi baj hosszadalmas, prózái leírása sehogyan sem olvad össze a szenvedő lélek háborgásával, majd később az Isten irgalmásához való fölemelkedésével.

Margit. Dalok. I-VI. Rakosgatok, stb. A kis dalok nem eléggé dallamosak s azonkívül hiányzik belőlük úgy a lyrai hűv, mint a gondolatnak epigrammai fordulata; legsikerültebb még az V. számú, «Almaimban gyakran látalak» kezdű, mely a végén elég jól csattan. A többi költemény sem mondható sikerültnek, legföllebb egy kis hangulat van benne.

A «Vasárnapi Ujság» 6-ik számában közölt képtalány megfejtése: Csillog a harmat a rózsaleveleten.

Heti naptár, február—márczius hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orsz., Izraeli. Rows include dates from 24. V. F. Mátyás to 28. S. Sziplicz.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fouland-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, kínai, stb. a legújabb mintázzal és színekben, ú. m. fekete, fehér és színes Henneberg-selymet 35 krtól 15 frt 65 krig méterenkint sima, csikos, kockázott mintázzal, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázzal) pósta- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld pósta-fordultával: Henneberg G. (ca. k. udv. szállító) selymgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6043

Univ. Med. Dr. Aczél fog- és szájbetegeknek rendel: d. e. 10-12-ig, d. u. 2-4-ig, (szegényeknek 12-2-ig). Készít műfogot és egész fogsort. Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. szám 1. em. 10.

Compound-lokomobilok, malom- és ipari célokra. A magy. kir. ALLAMVASUTAK GÉPGYÁRA felülmulhatlan GÖZGÉPLOGARNITURÁI mindig a m. k. államvasutak gépgyára VEZÉRLŐGYŐRSEGENÉL BUDAPEST. Jászay-körút 41. szám alatt rendelni meg.

Az arcz szépségét legbiztosabban érijük el és ápoljuk Leichner zsírpora és Leichner hermelin-pora által. E nevezetes arczporokat a legmagasabb hölgykörök a legelső művésznők előszeretettel használják; a hágt az éles vagy poros levegő behatása ellen megvédik, a annak fiatalos, viruló kinézetet adnak. Csak zárt szelenczékben a gyárban, Berlin, Schützenstrasse Nr. 31, és minden illat-szerészetben. — Óvakodjunk az utánzatoktól. — Leichner L. illatszerezés és vegyész, a kir. udv. színházak szállítója.

Korunk fő nyavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan más kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a VASAS CHINABOR. Ezen bor a saját magam által termelt mènesi Sherryvel van készítve és minden hasonló készítmények között a legtöbb chinainját és vasat tartalmazza. Bozsnay Mátyás gyógyszer. művegyészi laboratorium, Aradon. Kapható Budapesten: Török József gyógyszerész úrral és minden magyarországi gyógyszerházban.

MATTONI GIESSHÜBLER. Hirdetések felvételnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám alatt.

ÁGNES. Természetes szénasavú szavanyvíz a mohai. Főforrás. Legjobb antial és háttól. Kiténő szolgálatot tesz az emésztési zavarnak. Járvány idején präservatív gyógyszernek bizonyult. Szét-küldés: Édeskuty L. udvari szállító által Budapest. — Kapható mindenütt.

ROWLANDS' MACASSAR OIL. megőrvi, erősíti és szépsíti a hajnövezt; megakadályozza a haj kihullását, s a legújabb brillant és hajnöveztető; tehát abszolút szükséges a haj táplálásra s növe erejének előmozdítására. Használásuk tehát a Rowlands' Macassar Oil. a francsak arany színben szőke hajra is kapható. ROWLANDS' ODONTO. A legjobb fogpor, a fogakat vakítóan fehérre teszi, s romlás ellen megvédelmezt, megakadályozza odvodaságot, a kilegész állatossá teszi. Minden jobb nevű droguáriában kapható. Rowlands' cikkei, Hatton Garden 20, London, s az óvakodják mindenki az általam, ócsa utánzóktól.

WEINWURM ANTAL. fűnyképezés első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3. készit mindennemű czinkedésű dűcöt, autotypia, phototypia, chemigraphia és eüromotypia utján. Alaprajzok, térképek, halozatok fotolitographiai úton a legújabb nyomatásban ok-szorosítottatnak. Külön berendezés házonkívül való fényképfelvételekre.

Fontos gyomorbetegeknek! a Barella P. F. W.-féle Világi gyomor-por. Kiténtetve. Páris 1859. Genf 1859. Brüssel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893. Kiváló eredménnyel használtatik mindennemű gyomor-betegségek ellen, mint: gyomorgöres, gyomorsav, égés, ugyszintén vese- és hólyagbajoknál, megszüntet azonnal mindennemű fájdalmakat. Hogy minden kétséshelyen eljött legyen, legyen, csak a portó megértése ellen. Küldök mintákat! — Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr. Berlin S. W. P. F. W. BARELLA Friedrichstr. 220-1. a francia orvosi társulatok tagja. Raktár Budapesten Török József gyógyszer. Király-utca.

A főváros legszebb látványossága az Andrassy-út végén Feszty Árpád óriási körképe: magyarok bejövele. Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 cm-ternyi, e ezára szót vászon s a hozzá épített kör alakú palotában a magyaroknak a volőzi völgybe való beérkezését tünteti fel. A kép szembetűnő részei: 1. Árpád és a vezérek. 2. A harc a szláv had maradvékával. 3. Latorcz és a foglyi szlávok. 4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az úkrős szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldozó szláv pappal. 5. A nébrálás. 6. A pogány magyarok fehérő-áldozata. A fátos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igrizsek és dobosok csoportja. 7. Sátorverő magyarság. A háttérben a beregi rónáság, Lovácska, a munkási várhegy, a Latorca folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő meszeségben látható. Látható délelőtti 9 órától esti 6 óráig. Este villamvilágításnál. Belépő díj 50 krajczár.

Legjobb és leghírevesebb pipere hölgypor: La VELOUTINE. Kélteljes Kétteljes BISMUTHAL VEGYŐS. CH. FAY, ILLATSEREZÉS, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 PARIS.

Magyar hangszer-ipar. Mindennemű hangszere czimbalom, hegedű, harmonika, fuvola stb. Czimbalmok részlete is kaphatók. Hangszereim jószágért teljes felelősséget vállalkoz. — Javítások jól és olcsón eszközöltek. — Tanuló 1/2-és legedű 2, 3, 4, 5, 6 forintjával. Nagy képek árjegyzék kiténtetve ingyen és bérmentve küldeték szét. MOGYORÓSSY GYULA, magyar hangszer-ipar telepe, Budapest, VII., Kerepesi-út 12. s.

KURCZ LIPOTESTA. Kiváló eredményel használtatik mindennemű gyomor-betegségek ellen, mint: gyomorgöres, gyomorsav, égés, ugyszintén vese- és hólyagbajoknál, megszüntet azonnal mindennemű fájdalmakat. Hogy minden kétséshelyen eljött legyen, legyen, csak a portó megértése ellen. Küldök mintákat! — Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr. Berlin S. W. P. F. W. BARELLA Friedrichstr. 220-1. a francia orvosi társulatok tagja. Raktár Budapesten Török József gyógyszer. Király-utca.

«DIAMANT» légszesz-izzó-világítás. Diamant-világítás. Diamant-világítás. Diamant-világítás. Diamant-világítás. Diamant-világítás. Diamant-világítás. TREICHLINGER MIKSÁNÁL Budapest, Servita-tér 1. szám, a hol teljes felszerelés is elfogadtnak. Próbavilágítás minden este a Petánovics-féle vendéglőben, Andrassy-út 39. sz.

Richter-féle Tinct. capsul comp.-t (Horgony-Pain-Expellert) az utolsó 25 évben jó sikerrel használták, — köszönhető ezen igazán biztos hatású háziázer nagy elterjedését és általános kedveltségét. Ki a Tinct. capsul comp.-t (Horgony-Pain-Expellert) készítené, ez a felfújásnál, csipfűléseknél, fájdalomcsillapító bedőzéseként alkalmazta, abból egy üveget mindig készletben fog tartani, hogy azt meghűtésnek is, mint leveztel, elhárítsa szornok alkalmazhassa. Ezen rég jók bizonyult háziázernek ára igen olcsó, tudniillik 40 kr., 70 kr. és 1 frt 20 kr. üvegenként. — Kapható a gyógyszerházakban; Budapesten Török József gyógyszerésznél. — Csak a «Horgony» védjegyvel ellátott üvegek elfogadandók. Richter-féle gyár Rodolstadtban, Thüring.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMA NYOK szabadalmazását eszközöl mind. államban
Réthy János
 nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
 Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindenféle fényképezési gépek és készülékekkel.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
 Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadó-hivatalban, Budapesten, IV., egyetem-utca 4. sz. a.

Ujdonságok
 remek szép csipke fűzős-ben.
 Csipke-gallérok, jabottok, színházi fejkötők, val. francia legyezők, diszkótyékek.
 Pfeiffer Dezsónél,
 Váci-utca 22.
 Nemzet szálloda épületében.

LATZKOVITS A.
 BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehéremű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehéremű-ujdonságait.

Hirdetések felvételnek a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

„Toronyórák“
 palota, laktanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
 I. m. állami ködv. gőz-óragyára
 Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
 Képes árjegyzék költséggr. bér.

Helyiség-változtatás.
 Van szerencsénk a t. cz. közönségnek tudtára adni, hogy üzleti helyiségünket **Teréz-körút 5. sz.** alá helyeztük át.
 Mély tisztelettel
Ohm és Simon.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK. KÖZGYÜLÉSI MEGHÍVÓ.

A Magyar Általános Hitelbank szavazatra jogosult t. cz. részvényesei az 1895. évi márczius 19-én, kedden d. e. 10 órakor Budapesten, a bank helyiségében (V., nádor-utca 12. szám) tartandó

HUSZONHETEDIK RENDES KÖZGYÜLÉSRE meghívotnak.

6101

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1894. évi üzletéről.
2. Az igazgatóság számadása az 1894-ik üzletéről és indítványa az évi nyereség megállapítása és hovatfordítása iránt.
3. A felügyelő bizottság jelentése.
4. Határozathozatal e tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő bizottság részére.
5. Határozathozatal a bécsi cs. kir. szab. osztrák kereskedelmi és ipar-hitelintézzettel fennálló egyezmény tárgyában.
6. Igazgatói választás.
7. A felügyelő bizottság választása és tiszteletdíjának megállapítása.

A közgyűlésen minden részvényes húsz darab etett részvény után egy szavazattal bír.

A szavazatra jogosult t. cz. részvényesek felhívotnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlésre kitűzött hatánapon előt 14 nappal Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, vagy Bécsben a cs. kir. szab. osztrák kereskedelmi és ipar-hitelintézzetnél, vagy S. M. von Rothschild bankháznál letétbe tegyék.

A részvények számról összeállítva a benyújtó által sajátkezűleg aláírt jegyzék kíséretében nyújtandó be.

E jegyzék Budapesten két, Bécsben három példányban állítandó ki.

E jegyzék egy példányát a benyújtónak az átvétel elismerésével visszaadják. A részvények csak ezen elismerés mellett fognak a közgyűlés után visszaszolgáltatni. A közgyűlésre belépti jegyül szolgáló igazolvány Budapesten közvetlenül a letétel alkalmával, Bécsben nyolcz nappal a közgyűlés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által átadja gyakorolni, a megbízott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány háttal kitölteni s aláírni tartozik.

A módjeg a felügyelő bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyűlés előtt Budapesten az intézet helyiségében, Bécsben a cs. kir. szab. osztrák kereskedelmi és ipar-hitelintézzetnél és S. M. von Rothschild bankháznál a részvényesek rendelkezésére bocsátatik.

Budapesten, 1895. február 17-én. Az igazgatóság.

Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Uj rendszerű pénztári jegyeink cheque alakban

4%-ot kamatoznak (adómentesen); a betéti könyvecskék új nemeként jelentkeznek; sok irányban előnyöket biztosítanak az eddigi betéti könyvecskék és a régi rendszerű pénztári jegyek felett.

Azon intézetek és cégek száma, melyek kijelentették, hogy ezen pénztári jegyek tökélszényeit saját lemerős felületű fizetési célokra elfogadják, már most is 600-ra rag. Az erre vonatkozó jegyzék főpénztárnknál és főkasszárnknál kapható, a legújabb jegyzék február 28-án jelenik meg.

Elfogadunk egyébként betéteket 4%-ra

betéti könyvecskék mellett, régi rendszerű pénztári jegyek ellen és folyó számlára (cheque-számlára) is.

Váltóüzletünk elfogad megbízásokat értékpapírok vásárlására és eladására és felvilágosításokkal szolgál minden a bankügyletek körébe tartozó kérdésben.

Tökeelhelyezésre ajánljuk a

Magyar takarékpénztárak központi zálogbankja 4 1/2%-os adómentes záloglevelét és közszégi kötvényeit

napi árfolyam mellett.

Fiókai: VI. Podmaniczky-u. 2. Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank r. t. VI., Teréz-körút 2. V., Nádor-utca 4. sz.

Nº 4711.

Eau de Cologne

(aranyos-kék rajzjegy)

Mülhens Ferdinandtól, Kölnben.

A legjobb czégek elismerve.

Készletben majd minden finomabb illatszer-üzletben.

Nagybani raktár

Bécs XII/2, Rudolfsgasse Nr 56a

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV. TÁRSULAT BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, örlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alag-czöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, csölőpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépek.

A Magyar országos központi takarékpénztár XXIII. RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1895. évi márczius hó 2-án délutáni 4 órakor az intézet helyiségében (IV., Deák Ferencz-utca 7. szám, I. emelet) tartja meg.

N A P I R E N D:

1. Az igazgatóság jelentése. 6099
2. Zárószámadások előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. Mérték megállapítása, nyertemény felosztása és kifizetés iránti határozathozatal.
4. Az alapszabályok módosítása.
5. Öt igazgatósági, esetleg két felügyelő-bizottsági tagnak választása.

Azon t. cz. részvényesek, kik ezen közgyűlésen részt venni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 24. §-a értelmében* folyó évi február 27-ig délelőtti 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésükre álland.

Az igazgatóság.

* 24. §. Közgyűlésben részt vehetnek mindazon részvényesek, kik három nappal a közgyűlés megtartása előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratot a letévi saját nevére.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Magyar örökösödési eljárás.

1894: XVI. t. cz.

(f zentesítve 1894 június 24-én, kihirdetve 1894 július 1-én)

Az országgyűlési előmunkálatok felhasználásával.

Irta

Dr. Herczegh Mihály.

a budapesti tud. egyetem ny. rend. jogtanára.

Ára füzve 1 frt 80 kr.

9. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 3.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt egész évre 12 frt fél évre — 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — fél évre — 2.50 Külföldi előfizetőkhez a postai megfizetésű viteldíj is csatolandó.

EGY SZÁSZ KIRÁLYI HERCEG MAGYARORSZÁGON.

U RALKODÓHÁZUNKNAK az az ága, mely Magyarország legnagyobb birtokosa ma, Albrecht főherceg ága, tudvalevőleg a szász-tescheni örökség útján jutott roppant kiterjedésű birtokaihoz. A bélyei, magyar-óvári, stb. rengeteg uradalmak első birtokosa, Magyarországnak 1766-tól 1780-ig helytartója, Albert szász-tescheni herceg volt, II. Gósz szász és lengyel király s neje Mária Jozefa (I. József császár leánya) tizenegyedik fia, s Mária Terézia legkedvesebb leányának, Mária Krisztinának a férje, kinek nagy műérkét a bécsi „Albertina” gyűjtemény dícséri, magyarországi szerepléséről azonban fájdalom egy maradvány alkotás sem emlékezik. Élete, melyet „Maleher” most írt meg levelei és a bécsi levéltárban őrzött kézirat naplója „Mémoires de ma vie” felhasználásával, inkább csak annyiban érdekel bennünket, a mennyiben működésének színtere tovább tizennygy évnél Magyarország volt.

Van a szász udvarnál egy ősrégi érdekes szokás, hogy minden újszülöttnék jó magyar öbort adnak inni világra jöttek. Ezt a szokást a szász-tescheni herceg születése honosította meg először; ő volt az, kinek élete oly veszályban forgott anyjával együtt, hogy az orvosok magyar bort öntöttek belé s attól fogva állandó szerepe jutott a magyar bornak a szász hercegek születésénél.

Gyermekkori emlékeiről írva naplójában, a herceg rövid, de velős vonásokkal jellemzi a szász udvar akkori fényét, a pompát és ünnepélyeket, melyekben különösen a híres elnök-miniszter, a sardanapali hajlamokkal bíró Brühl gróf

* „Herzog Albrecht zu Sachsen-Teschen, bis zu seinem Antritt der Statthalterschaft in Ungarn.” Wien und Leipzig 1894.

ALBERT SZÁSZ-TESCHENI HERCEG.

latin nyelv elhanyagolása. Sokszor kellett ezt éreznie később, midőn 1766-ban Mária Teréziától Magyarország helytartójává neveztetvén ki, az országgyűléseken és hétszemélyes táblán latinul volt kénytelen elnökölni. Egyelőre azonban még nagyon távol állott ettől az állástól, sőt aligha merhetett ilyet csak remélni is, ha megdölgjük, hogy a hét éves háború alatt, mikor Nagy Frigyes az osztrák házhoz szító Szászország minden jövedelmét lefoglalta, Albert herceg a legszigorúbb nélkülözésekkel küzdött, alig tudott egész éven át egy tisztességes ruhát szerezni s havi pénze nem haladta meg a 30 tallért, az is rossz pénzben s legnagyobb részát katonai művek bevásárlására fordította.

Szerencsére a dolgok jobbra fordultak. Hadik egyelőre megszállotta Berlint, s Drezda élelmezését biztosították a Magyarországból megrakodva érkező társzekerek. A bekövetkezett fegyverszünetet használta fel Albert herceg arra, hogy apjához, Varsóba menet, rövid időre ellátogasson Bécsbe is, hol akkor pillantotta meg először későbbi frigyének hű szövetségését, Mária Krisztina főhercegnőt, egy udvari estélyen s az első találkozás csakhamar döntővé vált egész későbbi élet-sorsára nézve. De hadd beszéljen maga a herceg a keletkező viszony idylli pillanatairól.

— Következő nap — úgy mond — szánkázást rendeztek a Burgból Schönbrunnba. Minden szánon egy gavallér s egy hölgy ült. A szánok kiválasztása sors-húzás útján történt. A véletlen úgy akarta, hogy az én számom azon főhercegnő számával találkozott, kinek bájai előtte való estén oly mély hatást tettek rám, s így a napnak nehány óráját vele egyedül tölthettem. Lehet képzelni, mily érzelmek vettek erőt rajtam, mikor társalgása varázsán kívül még közvetlen közellétének igézte alatt álltam.

Ebbe az időbe esik Albert herceg első magyarországi utazása is. Varsóba utaztában a